ALEXANDRINA MIHAESCU
(1876—1895)

Flori DE Zăpadă

OPERA POSTUMA

EDIȚIA III

Cuprinzând bucăți inedite, portret și semnătură.

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIILE ROMÂNE UNITE, S. A.
Centrala : Câmpineanu, 9
MCMXXVI

www.digibuc.ro

NOTIȚĂ BIOGRAFICĂ

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

Alexandrina Mihăescu s'a născut la 20 August 1876, în comuna Gura-Sărăței (Buzău), din părinți proprietari.

Toate studiile sale oficiale se mărginesc la cele patru clase primare trecute în aceiaș comună.

A trăit la țară, ocupându-se cu literatura, pentru care avea o înclinare firească; și a început să scrie după îndemnul fratelui său mai mare, dar niciodată n'a arătat cuiva ceeace scria. Prima poezie Bate Vântul, *a fost găsită de el printre hârtii prin 1890, și publicată, fără voia ei, în* Lumea Ilustrată, *într'un număr festiv de Crăciun.*

De atunci, Alexandrina își ascundea cu multă grijă scrierile sale, socotind publicarea lor ca o glumă-batjocură, ce i s'ar aduce ei, — o fată lipsită de pretenția culturii, deși în fond citise atât de mult.

Iubea mult muzica și mai ales cea populară, — lucru care a făcut-o să învețe singură a cânta cu flautul.

www.digibuc.ro

Printre alte surori și frați, dintre cari doi sunt în viață[1]*), ea a avut două surori mai mari, a căror pierdere prematură i-a zguduit adânc sufletul său atât de impresionabil. Aceasta se vede în unele din poeziile și impresiile sale din volumul de față.*

Tot ce a scris ea, se cuprinde în două volume: Flori de Zăpadă, *scrieri proprii; și* Culegeri din Popor. *Ele au fost găsite ascunse, — parte prin sertare sau prin filele cărților sale; parte, probabil cele din urmă, sub salteaua patului în care a murit.*

Multe din ele au fost arse din necunoștința însemnătății lor.

Unele din poeziile sale au fost publicate în revista „Vieața", de către Vlahuță, care și-a îngăduit să le facă oarecari îndreptări; așà cum sunt publicate însă acì, sunt întocmai după manuscrisele sale.

Alexandrina Mihăescu a murit la 21 Iunie 1895 „în zorì", după cum singură o prevede în poezia cu acelaș titlu.

Cele din urmă cuvinte, pronunțate cu câteva clipe înainte de a murì, — fiind întrebată de tatăl său dacă i-e frică de moarte, — au fost următoarele :

„Nu mi-e frică de moarte, ci de pământ!"

---

1) Aceasta era în 1898. Azi e numai unul.

www.digibuc.ro

Alex. Michaëscu

www.digibuc.ro

FLORI DE ZĂPADĂ

www.digibuc.ro

POEZII

www.digibuc.ro

M'AI ÎNTREBAT

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

M'ai întrebat la ce gândesc
Când noaptea stau privind la lună,
Răspunsul nu știu de ți-am dat.

La rândul meu te-am întrebat:
La ce gândești când vântu-adie,
Când luna-aruncă triste raze?
Tu mi-ai răspuns: «La Poezie!»

www.digibuc.ro

VÂNTULE!...

Vântule rău și turbat,
Multe flori ai scuturat!
Moarte, moarte rea, pustie,
Mulți ochi plini de veselie
Îi' adormi pentru vecie
Sub o galbenă făclie!...

Multe glasuri, multe gânduri
Le-amuțești în patru scânduri!
. . . . . .

Toate 'n lume au o lege,
Rau de cel ce-o înțelege[1]):
Vântul mi-a stins florile
Și moartea surorile!

1894 August.

1) Acest vers se găsește într'un manuscris astfel:
„Rău de cel ce *n'o* 'nțelege".
Edit.

www.digibuc.ro

FLORI!...

— „Frumos și dulce îngeraș,
Iubitul mamei copilaș,
Spune-mi ce vrei de plângi în zori
Și peste zi de-atâtea ori?"
Plângând, copilul zise:
„Flori!"

— „Vai!... flori... Dar unde să găsesc?
Cum dorul să ți-l împlinesc?
Afară e pustiu și ger,
Și albe flori se cern din cer;
Dar cum le-atingi cu mâna
Pier!"

Copilul doarme: cer senin!
În casă toți amar suspin';
În piepturi moartea frig a pus;
Maicuța, — soare spre apus —
Se uită blând la el cum doarme
Dus.

. . . . . .

Azi cântă rătăcind prin crâng:
De milă toate 'n jurul plâng.
Și nu știu ce culege 'n zori,
C'o 'ntreabă toți din trecători:
„Ce tot culegi în poală?"
— „Flori!"

www.digibuc.ro

BATE VÂNTUL...

Bate vântul şi 'mi tot bate
Indoind crangile toate ;
Şi nu 'mi bate de din vale
Să ma ia un dor de cale ;
Ci din sus îmi bate stins
De mă ia un dor de plâns ;
Că 'n bataia vântului
Aud plânsul codrului '

O venI vremea vre-odată
De-o înfrunzi padurea toată :
Când prin frunzele de nuc,
Mi-o cântà uşor un cuc.
Şi pe vârf de rămurele
Mi-or cântà dulci păsărele,
Ingânând izvoarele
Mândre lucitcarele...

Iar atunci mi-o da din vale
Vânt duios cu dor de cale...
Şi m'oi duce de m'oi pierde
Unde-o fi codrul mai verde !

www.digibuc.ro

PE ALBUM

Ca umbra nopții înstelate
Ce-piere 'n revarsat de zori,
Când aurora se iveşte
Şi roua cade peste flori, —

Astfel a noastra vieață tristă
Se stinge iute pe pamânt!
Şi cât de vesel fie traiul
Sfârşitul este un mormânt.

Şi deci ştiind sfârşitul nostru,
Iți scriu aicea un mic vers;
Caci ştiu că timpul poate şterge,
El poate-o rămâneà neşters!

27 Aprilie 1892

www.digibuc.ro

TREI SURORI

— „Iubita surioară, dormi ?
Deșteapta-te din somnu-ți greu
S'auzi un glas frumos ce cântă
Pierdut și trist la capul meu !

E-un glas duios și parcă 'l știu
Când tot ne strigă trist pe nume.
— „Dar tu 'l cunoști ?"
— „O! cine știe...
O fi vre-un plâns din alta lume !"

— „Iubită soră, dar aud
Acelaș glas în orice seara !"
De sus o floare le raspunse :
„E trista voastră surioară.
. . . . . .

Târziu... „Ce glas frumos ne chiamă
Auzi cum cânta lângă noi ?"
De sus le spuse încet un spin :
„E sora voastră lângă voi.

Caci s'a 'ndurat un înger blând
Vieața-i tristă să i-o stinga...
Sarmane trei morminte 'n șir
Cum n'are cine sa va plânga !"

www.digibuc.ro

DE ZIUA MEA

Primii, ca dar de ziua mea,
In cale-o galbena lalea.
Erà frumoasa şi-o pastrez ;
A fost un dar necunoscut...
Şi totuşi dac'am priceput...
Nu ştiu... nu vreau să crez !

Azi floarea anul a 'mplinit
Şi ziua mea iar a venit,
Dar floarea, ziua 'n râs trecură...
Din treacăt tot primii ca dar
Un zâmbet trist, plin de amar
Şi doi ochi plini de ura !

www.digibuc.ro

SUB FARMEC DE LUNĂ

O, lasă braţul sub al meu
Să mergem împreună
In valea verde la pârau
Sub farmecul de luna!

De lume-acum să nu-ţi mai pese
Căci nu e să ne vaza;
Doar luna printre frunze dese
Azvârle câte-o raza.

Vom merge singuri-singurei
Sub bolţile umbroase
Şi-anina-voi flori de tei
In paru-ţi de matase.

Va trece luna prin stejari
In calea ei, uitată;
Iar eu privind în ochi-ţi mari
Visa-voi fermecată.

Sub teiul sfânt ne-om aşeză
Pe iarba rourată;
Pe-o desmierdare noi ne-om da
Vieaţa noastră toată.

1892 Iulie.

www.digibuc.ro

VITRIGĂ [1])

— „O, mama, m'ai batut mereu
Şi mica şi-acum mare :
Maicuţa, spune-mi ce-am greşit ?
Aibi îndurare !

Mai ieri venii de prin streini,
La ei traiam mai bine,
Tot auzeam un bun cuvânt,
Amar de mine !

Mă blestemi şi ma baţi mereu
Când plâng cu glas mai tare :
— „Streino, spune-mi unde-i mama ?
Aibi îndurare !"

1) După această poezie unii au crezut că Alex. Mihăescu ar fi avut mamă vitrigă. Eroare.

Edit.

www.digibuc.ro

CERULE ! . . .

Cerule, tot cer ramâi
Veşnic clar şi luminos,
Când te-acoperă vre-odată
Vre un nor întunecos !

Veşnic t'ei legană 'n valuri,
Veşnic ele 'ţi-or cântà :
Plânsul trist al omenirei
In veci nu te-o turburà.

Cerule, tot cer ramâi
Ca în ziua cea dintâi ;
Numai cerul ochilor
Se întunecă uşor ! . . .

www.digibuc.ro

FLOAREA DE CIREȘ

E noapte dulce, luminoasă,
Pe cer clipesc a-lene
Frumoase stele lucitoare
Din lungile lor gene.

Iar luna 'n undele din vale
Își scaldă fața dulce,
Pe când izvorul printre pietre
In calea lui se duce...

O floare de cireș zburată
De vântul ce adie,
Se duce iute și se lasă
In unda-i străvezie.

www.digibuc.ro

Pe val încet-încet se duce,
Frumoasa și ușoara,
Dar iată 'mi pare ca ea strigă :
— „Adio primăvară !"

O jale-adâncă mă cuprinde
Gândind la trista floare,
Ce-alearga 'n bulgari de lumina,
Plutind în departare...

Și far' să vreau gândesc la viața'mi
C'așa poate sa fie
Ca floarea alba aruncată
In unda stravezie !

1892, Martie.

www.digibuc.ro

COLINDĂTORII

— „Din somn deșteapta-te, o, mamă,
Și vezi la geam cine ma chiamă:
Sunt frații mei din alta lume,
Ce cânt' strigându-ma pe nume".

— Colindatorii sunt, copile,
Ei vin sa ne ureze zile...
De ger sunt genele lor albe,
Dar zic voioși: *„Florile dalbe"*.

— Maicuța, nu-s colindatori,
Sunt îngerași micuți, ușori...
O, lasă-mă cu ei sa zbor,
Să fiu și eu colindator!"

www.digibuc.ro

TRANDAFIRUL

Din grădină spre fereastră
Se înalță-un trandafir,
Ah! și el, fără să știe,
Mi-a adus un suvenir:

Unde-i fruntea ce eu veșnic
O gateam frumos c'o floare?
Azi nă uit plângând la dânsul
Cum se scutura și moare!

www.digibuc.ro

MOARTĂ

Dormeà în strimtul ei sicriu
Impodobit cu flori de tei;
Coroanele de merişor
Se odihneau pe pieptul ei.

Femei, copii, flăcăi şi fete
Oftau privind duios la ea.
In nucul de lângă fereastră
O păsărică trist cântà...

Ingenunchiat cu faţa 'n mâini
Un tânăr blond amar plângeà
Intrase 'n casă fără veste
Şi nimenea nu-l cunoşteà.

www.digibuc.ro

I-au pus pe cap flori de lămâi
Şi'n mâini mănunchi de flori i-au pus;
Dar mâinile sunt înghețate,
Şi ochii-s stinşi şi gândul dus.

A fost un vis frumos şi trist, —
O stea în zori.
Şi-acuma toţi: copii, femei
Îi vin cu flori.

Şi-au dus-o toţi încet pe poartă
Şi toţi se 'ntorc, ea a rămas.
In urmă-i casa e pustie
Şi toate-o plâng fără de glas.

Dar azi cel tânăr a venit
Şi-a plâns amar la capul ei.
Ah! nu ştiu cum plângeà, căci vântul
Plângeà şi el în crengi de tei.

In cimitir fără de nimeni
A plâns amar o noapte 'ntreagă.
In zori i-a zis o păstoriţă :
— De ce tot plângi ?
— Ah! mi-a fost dragă !

www.digibuc.ro

NU TE MAI UITA...[1])

Nu te mai uita la mine
Așa dulce, — când mă vezi,
Prea e galeșă privirea'ți,
Prea 'ți sunt ochii mari și verzi!

Lasă 'ți genele frumoase
Să se plece blând în jos,
Ele-o taină îmi descoper,
Inger palid și frumos!

Și mi-e frică de-astă taină
Ce-am ghicit-o prea târziu:
Ea e dulce ca 'n poveste,
Dar cât aș da să n'o știu!

Ah! din inima și ochi'ți,
Tu încearcă să o stingi!
Nu te mai uita la mine,
Căci mi-e teamă c'o să plângi!

1) La această bucată se găsește următoarea curioasă dedicație: „*Unui Țăran*"; iar sub aceste cuvinte stă scris cu semnul mirării și al întrebării cuvântul: „Dragoste(!?)".
Această dedicație poate suggera ideea că poeta a fost iubită. Cele două semne caracteristice însă înlătură cu totul bănuiala reciprocității din partea poetei.

www.digibuc.ro

NOAPTE BUNĂ [1])

Flori albastre pe câmpie,
Flori de aur în cer sus;
Codrul trist și singuratic,
Doarme dus!

Dintre frunze izvorăște
Cântec de privighetori;
Plâng izvoarele cu jale,
Până 'n zori!

Ah, ce clara-i noaptea! 'N geamuri
Lucesc raze dulci de lună
In sicriu e întuneric.
. . . . . .
Noapte bună!

1) După un alt manuscris, în care se găsește numai strofa întâia, această poezie poartă titlul: *Somn ușor*, cu dedicația: „*Elizei*„ — sora ei moartă.

www.digibuc.ro

MARIEI[1])

. . . . . .
Dar toate-acestea pentru mine
Sunt reci ca și de ghiață;
Când nu-i Maria mea iubită
Sânt tristă, fără viață.

Marie, frumoasa 'ți față dulce
Mereu mă tot urmează:
O văd într'una lângă mine
Învăluită 'n rază.

O 'ntreb: «Marie, tu ești, amică?»
Dar ea atuncea piere;
Cu sufletul zdrobit mă lasă
Și fără mângâiere.

Marie, înlocuește umbra,
Vin, scumpă, lângă mine!...
Dar în zadar. tu ești departe,
Pustiu e fără tine!

14 Maiu 1892.

1) Această poezie e dedicată „Mariei" sau „Jiu"i cum o numește poeta în corespondența ei de mai la vale.
Edit.

www.digibuc.ro

ÎN ZORI

In zori de zi
Pier albele stele,
Trezind în gând
Durerile mele.

Departe 'n crâng
Glasul păstorului
S'aude trist :
E glasul dorului !

De dor jelesc
Privighetorile :
Adormitor
Miroase florile.

Incet—încet
In şoapta zorilor
Mă chiamă blând
Glasul surorilor.

www.digibuc.ro

DA, ÎN LUMEA...

Da, în lumea asta mare
Treci din viață pragul morții,
Ca o rază trecătoare
Din lumina unei torții;

Iară corpul rămas rece
Cu obrazul de pământ,
In cântări tânguitoare
Il scobcară în mormânt!

Și-atunci unde e iubirea,
Unde-i viața rea sau bună?
Amândouă-s prefăcute
Intr'o mână de țărână.

Și gândind că mâine, poate,
Tot ca azi am să trăesc,
O, aș vrea ca 'n somnul morții
Pe veci să mă odihnesc!

www.digibuc.ro

CE-AI FOST ATUNCI, CE EȘTI ACUM !...

Când te-am văzut întâia oară
Erai mai vesel, nu știu cum ;
Mai îndrăzneț erai la vorbă,
Erai mai altfel ca acum !

Priveai în ochii mei într'una
Și 'mi tot zâmbeai, eu nu știu cum ;
Aveai mult farmec în zâmbire,
Erai mai altfel ca acum.

Și-acum zâmbești, dar al tău zâmbet
E-atât de trist!... O, nu știu cum,
Căci gândurile mă 'mpresoară :
Ce-ai fost atunci, ce ești acum !

August 1892.

www.digibuc.ro

NANI - NANI ! . . .

(Fragment)

Copilule, 'ţi-e somn ? — Incet
Pe ochii'ţi de-un albastru 'nchis
Se' las' pleoapele . . . Ţi-e somn ?
In casa întreagă tu eşti domn . . .
Dar somnu 'mi pare că te-a învins :
Clipeşti din ochi să stai deştept ;
Ţi-aşezi mânuţele pe piept . . .
. . . . . .

www.digibuc.ro

SOLDATUL [1])

Plecase trist din satul lui:
Lăsasc 'n urmă 'i mamă, soră,
Lăsase fete și flăcăi,
Lăsase jocul de la horă.

Și-acum cu sabia încins
Și depărtat de camarazi,
Se tot gândește la trecut:
«Ce-a fost odată și ce-i azi!»

Aude glasul maicii lui
Că 'i zice: «Fiul meu, rămâi!
Sunt văduvă, puteai să scapi,
Căci ești feciorul meu dintâi!»

Și surioara lui a plâns
Și-a mers cu el un sfert de cale;
S'au depărtat, iar el s'a dus
In piept cu dor pustiu și jale.

1) *Notă.* După un alt manuscris: *Roșiorul.*

Edit.

www.digibuc.ro

Ce bucuros ai fi rămas,
Lixandra de-ar fi zis: «rămâi!»
Lixandra, fala satului;
Lixandra, dorul lui dintâi!

Dar nu i-a zis. De la părinți
El o ceruse, nu 'i-au dat-o:
De-atunci s'a dus el prin streini,
De-atunci e timp, dar n'a uitat-o!

In raza soarelui din cer,
El vede părul ei frumos:
In cântec de privighetori,
Aude glasu'i mângâios.

Trei ani a așteptat mereu
Și se uita cu dor în cale;
Dar la trei ani se îndrepta
Incet spre casa lui din vale.

In satul lui cum a sosit:
«Lixandra-i moartă!», i s'a spus:
Cu gândul mort și suflet stins,
El s'a pierdut în spre apus!

www.digibuc.ro

STINGERE

Şi nu ştiu cum pătrunsă
De-adânca vrajă-a nopţii,
In sufletu'mi simt groază
De gândurile morţii :

Cum, de-oi muri acuma,
Aceste mii de stele
Vor lumină ţărâna
De-asupra groapei mele ;
Şi alţi simţi-vor vraja
Atâtor nopţi frumoase,
Când eu voi fi pierdută
Prin bolţi întunecoase ?

www.digibuc.ro

O, nu! In clipa-aceea,
Când sufletu-mi s'o stinge,
Aş vrea să vad tot cerul
In flacără şi sânge:
Ca roată de foc luna
Prin spaţiu lunecând
Şi stelele ca fulgeri
Regina lor urmând!

Va rămânea atuncea
O noapte 'ntunecată;
Iar moartea 'şi va deschide
Puternic a sa poartă; ;
Venind apoi spre mine
Cu pasu 'i liniştit,
S'o stinge al meu suflet
Incet şi mulţumit!

www.digibuc.ro

MĂNUNCHIUL DE FLORI

Se zice că în trista oră,
Când vine moartea la fecioare,
Zburând pe lângă pat s'așează
Un înger cu-albe aripioare.

Fecioara 'l vede și'i zâmbește:
E blând și atât e de ușor!
Mănunchiu de flori în mână poartă,
Al lor miros i-adormitor!

Spre flori ea 'ncet întinde mâna,
Tremurătoare de durere;
Iar el 'i zice: «Dă'mi vieața,
Și 'ți dau mănunchiul, și or-ce 'i cere!»

Ea vrea... Foșnind s'aude 'n casă,
Ca vântul primăvara 'n foi...
Și'n nor de argint, spre cer albastru
In loc de-un înger zboară doi.

www.digibuc.ro

ÎN LINIȘTE...

Ani au trecut și mulți vor trece,
In liniștea morții eterne.
Tu vei dormi, pe când salcâmii
De-asupra'ți florile 'și-or cerne...

www.digibuc.ro

MIREASA

O, mamă dragă, ce miros
Aduci cu tine de afară?
Măicuță, spune'mi a venit
Iubita noastră primăvară?

Afară văd că e frumos
Și ghioceii-au înflorit...
Ah! ghioceii arătoși
Or und' i-ai pune nu-s frumoși
De cât pe-o frunte de fecioară!

Văd cârd de fete cum pe deal
Culeg la flori, le bate vântul...
Lor nu le pasă că-i frumos,
De vale să le poarte cântul!...

Ah! nu știu cum mă ia un val,
Măicuța plânge dureros...
O, mamă dragă, ai știut
Copilă, blând, când m-ai crescut
Că-s logodită cu pământul?...

www.digibuc.ro

ÎN NOAPTEA

(Fragment)

Copii zburdalnici, vă jucaţi
Prin curte şi va alungaţi!...
Lucefere, frumos sclipeşti
Şi 'n aer zvârli de-argint scântei...
Mi-aduc aminte tot aşa
Sclipeai în noaptea morţei ei...
. . . . . .

www.digibuc.ro

VENIŢI ! . . .

Şi-i primavara blânda
Şi-s pomii înfloriţi ;
Veniţi cu mine, copilaşi,
Veniţi !

In părul vostru moale
Voi pune foi de fag,
Şi-om asculta din crâng cimpoiul
Cu drag.

Sa râdem tot într'una
Şi s'alergam uşor . . .
Să râdem de cei ce plâng
De dor.

De mine 'n crângul verde
Râzând să vă pitiţi . . .
Veniţi cu mine, copilaşi,
Veniţi ! . . .

1891.

www.digibuc.ro

SĂRMANĂ SULFINĂ

Într'o vale lină
Creştea o sulfină
De râu îngânată,
De vânt leganată,
De soare 'ncălzită,
De arbori umbrită...

Păsări îi cântau
Şi o desmierdau.

Într'o dimineaţă,
O, amară viaţă!...
Un vânt rău suflă
Şi o vătamă.
Ea se rugă, plânse,
Trunchiul i se frânse,
Murind, suspină
Râul o 'ngână.
Păsări îi cântau
Şi trist o jeleau.

www.digibuc.ro

Iar acea sulfină
De pe valea lină.
Când îmi suspina
Sufletul îşi da.
O cracă rupsei
In carte-o pusei;
Iar când câte-o dată
Deschid acea carte
Şi-o găsesc pe ea,
O jelesc aşă:

«Sarmană sulfină
De pe valea lină,
De ce nu 'nverzeşti,
De ce nu trăeşti?
Vântul n'a ajunge
Foiţe a'ţi frânge,
Nici soare-arzator,
Nici rece izvor».

Dar ea nu 'mi vorbeş.
Mereu s'ofileşte
Sărmana sulfină
De pe valea lină!

www.digibuc.ro

FLORI ALBASTRE

Flori albastre înflorite,
Cât de trist ați fost ursite:
Ieri înveseleați un munte,
Azi împodobiți o frunte!

www.digibuc.ro

CADE FRUNZA

Bate vântul şucrând,
Cade frunza suspinând
Şi 'n suspinul ei uşor,
Ea îmi spune c'am să mor.

O întreb pe gânduri dusă
Şi cu ochii în pământ:
— Unde este fericirea?
Ea îmi spune: — «In mormânt!»

www.digibuc.ro

CÂNTĂ CUCU [1])

Cântă cucu trist în luncă
Şi-un dor cu jale m'apucă.
Eu îi zic să nu mai cânte,
Dar el nu vrea să m'asculte,
Ci zboară 'ntr'un verde crâng
Şi mă 'ntreaba: de ce plâng?

---

1) Poezia „*Cântă Cucul*" a fost găsită de fratele poetei, după publicarea ediţiei a II-a (1907) printre paginile revistei umoristice „Nuzat" a D-lor I. Negruzzi şi Rosetti, scrisă cu creionul pe o foae volantă de către poetă ea însăşi. Pe contrapagină stă scris: Anul 1893. Forma cu t tul populară a acestei poezii ne-ar puteà duce la ideea unei reminiscenţe din poezia poporană românească.

Totuşi în cele 3 colecţii de poezii populare V. Alexandri, G. Dem. Teodorescu şi Iarnik Bârseanu, ea nu există.

Tot pe contra-pagină a acelei foi volante se mai află şi următoarele:

Păstorul.

Ea cântând veneà cu cofa
La fântână.
I-am sărit în drum şi-am prins-o
Blând de mână.
. . . . . .

Depuis que j'ai quité la maison
Je suis malheur...
Oh! j'aurais pu trouvé bonheur
Dans mon coeur
Mais les yeux.
. . . . . .

Alex. Mihăescu nu cunoşteà limba franceză decât atât cât putuse învăţà singură în câteva luni. Am reprodus aci acest fragment pentru puternicul început poetic ce te izbeşte mai ales în cele trei versuri dela sfârşit.

Edit.

www.digibuc.ro

Eu îi spun că plâng cu foc
Vieața mea fară noroc,
Și'i mai spui cà plâng cu jale
Dorul mei cel mult de cale...
Cucul cântă și'mi tot spune
C'am sa mor streină 'n lume.

— Pasarică zburatoare,
Păsarica cântatoare,
Zbori pe-aripa vântului
In desișul codrului
Să n'aud cântecul tau,
Caci el îmi vestește-a rău.

Oh! de-o fi aici să mor
Codrul m'o jeli cu dor
Ca uní dulce fratior
Luna, prietena mea.
Când pe cer s'o arăta
Și pe mine m'o vedea,
In negru s'o îmbrăca
Noaptea n'o mai lumina.

Și ca dulcile surori
Zilele mi-or plânge 'n zori
Lacrimi ce-or cădea pe flori.
Vântu 'ncet o tremura,
Florile s'or scutura
Pe mormântu'mi or pica
Jalea mea s'o alina.

1893.

www.digibuc.ro

VĂ LAS...

Vă las vouă fiorile,
Eu mă duc cu zorile
Ca să 'mi vad surorile.

Fraţii mă cer pe pământ,
Surorile în mormânt?...

www.digibuc.ro

PROZĂ

www.digibuc.ro

LA HORĂ

(Schiţă)

— „Ceasu'[1]), mă! zi ceasu', mă!" strigau către lautari flacaii înfierbântaţi de focul jocului şi bătând din picioare de nerabdare.

Lăutarii *zic* cântecul, iar ei luându-se de mână încep a bate straşnic din picioare, o batae asemenea a unui ceasornic mic.

Fetele ar juca şi ele, dar stau de lături că-i prea repede hora şi ar fi vai de rochile lor.

Un flacău înalt, oacheş, cu o căutătură cruntă şi cu o sprinceană de mustaţă pe buză, vorbeşte cu o fată de lături: nu ştiu ce-i spune că ea se cam roşeşte şi pleacă ochii 'n jos.

Fata e drăguţă: înaltă, cu părul galben, pe

1) Un joc ţărănesc foarte repede.

www.digibuc.ro

firele caruia se întinde lucitoare câte-o rază de soare, şi e îmbracată într'o roche albastră ca şi ochii ei.

In partea cealalta a horei, o stârpitură de flăcău, pipernicit, mic cât un năpârstoc şi zbârcit la faţa ca un mar veşted, dar mare de zile, se cearta cu o fata, Mariţa :

— N'ai zis tu? zi tu că n'ai zis! Mi-a spus mie cine mi-a spus, ca de mult 'ţi-alegi tu gura de mine. Mult aşà? Fă, de mine să nu râză nimeni, c'a dat de dracu !

Şi se răsuceşte stârpitura şi dă din mâini şi face nişte nazuri, că mai nu moare fata de frica lui.

— Zău, Gheorghe, n'am zis! Iacă: sa mor până mâine dac'am zis !

— Aşa? vrei faţa ?

Fata tace.

— Fă, Lino, fa! ia fă-te 'ncoace, ce-ai holbat ochii acolo, parcă n'ai mai văzut jucând ceasu'! zise el către o fată.

Lina vine iute, scuturându-şi rochia de praf. Ea e o fată înaltă, ciupită şi cu ochii albaştri, şireţi.

— La ce m-ai chemat, mă? întrebă ea, făcându-se că nu ştie de ce e vorba.

— Nu 'mi-ai spus tu, fă, c'a zis asta că eu-s mic cât un năpârstoc şi gârgâricit ca puii ăia ugiuliţii? A zis aşa, or ba ?

www.digibuc.ro

— Așa! răspunde Lina, și ochii îi sticlesc în cap cu dușmanie.

— Ei, ce mai zici *cocoană* Mariță, acum? Mai zi ceva, de!

Ea ridică ochii din pământ și cu îndrăzneală se uita drept în ochii lui:

— Ei și dac'am zis, ce? parca-i așà!

S'auzi o plesnitură. Fetele se strâng buluc.

Marița, șade cu obrazul drept, roșu ca para focului: Gheorghe îi cârpise o palmă.

Hora se strica, caci toți flacaii se îndeasa în jurul lui.

— Ce dracu facuși, mă, îi zice unul.

El se umflă în pene și se simte înnalt cât o ușă.

De sub umbrarul cârciumii se scoala un voinic, înnalt și cu ochii ținta la Gheorghe, vine 'n spre el:

— De ce dai tu 'n fată, mă, hai? de ce dai? Și cu mâna stânga îi ropezi o palma. — Ce crezi tu ca dacă n'are părinți, o să-ți bați tu joc de ea?

Gheorghe, mort de frică, ridică un ochiu în sus spre el, ca găina când vede uliul; obrazul drept i s'a îmbujorat.

Flăcaii pufnesc de râs:

— Ce-ai pățit, frate Gheorghe? Măi, minunea dracului și asta, taman tu s'o pați!...

Și-apoi mai încet ceva:

www.digibuc.ro

— De, măi vere, dacă era mai voinic n'o căpăta !

* * *

De lături de tot, pe-o bancă le lemn, şade de priveşte boerimea satului: vre-o două, trei cucoane bătrâne şi două fete mari: una e maruntică şi pocita, mai ca flăcăul cu pricina, iar cealaltă e 'nnaltă cât o beldie de tei, cu o gură mare şi cu o uitătură duşmănoasă, dar cu înfăţişare de proastă, o chiamă Lina.

Ca la vre-o zece paşi de ea stă 'n picioare fata proprietarului: e de vre-o şapte-spre-zece ani, e oacheşă, cu ochii mari, negri, vioi, nici înnaltă, nici măruntă.

Ea vorbeşte cu nişte ţărance; le întreaba din ce s'au luat la ceartă Gheorghe şi cu Mariţa. Femeile 'i spun şi ea râde cu hohot. La toţi le e dragă fata asta; e fată de om bogat, dar nu se ţine mare.

Femeile se uită cu drag dupa ea când trece pe drum, flăcaii şi oamenii îi dau bună ziua, iar fetele o mângâie ca pe un copilaş.

Hora se întinde iar, şi atât de mare e, ca se apropie din ce în ce de banca cocoanelor.

Beldiea de fată zice către a mică :

— Aa! uite, Anicuţo, câtă potcoavele are flăcăul ăsta la ghete, parcă-i un cal !

Şi proasta râde de i se 'ntinde gura până la

www.digibuc.ro

urechi. Flăcăul aude şi tace; el e înnalt, cam ciacâr, dar afurisit nevoe mare.

Hora se 'nvârteşte 'nainte.

Când flăcăul se 'ntoarce cu hora pe lângă ea, iese puţin din cercul horei, bate tare cu picioarele în pamânt de se ridică un nor de praf înnecând-o şi cam pe nebăgate de seamă trânteşte cât poate *potcoava* de la ghiata piciorului stâng pe piciorul mândrei cucoane care râsese de el.

Dar ea :

— Flacăii ăştia nu 'şi ţin picioarele acasă, şi cu mâna 'şi netezeşte piciorul lovit.

— Măi, Ioane, ce dracu făcuşi ? îl întrebară flăcăii cari îl văzuseră.

— De, mă, dacă-s cal! Nu ştie ea că zvârl caii de zvântă !...

— Ă, mă, ce maĭ unt aş scoate eu dîn mâinele ei mâine la praşilă, zise un flăcău bălan şi frumos ca o fată. Toţi fac haz.

Li-e urâtă şi lor fata cea ţâfnoasă, săracă, dar cu nasul în sus ; dar de mândră ce-i nu vorbeşte nici cu fata proprietarului.

* * *

Pe seară începe brâul; toţi bat din picioare de crezi că nu mai sunt ale lor. Câtă veselie !

Ei joacă singuri, fetele au plecat.

Un unchiaş bătrân, rezemat de o piatră de lângă pridvorul cârciumei, le zice :

www.digibuc.ro

— Hoho, flăcăi, v'ajunge; nu vă mai munciţi trupul aşa, că mâine vă duceţi la praşilă!

Flăcăii osteniţi se lasă de joc, intră în cârciumă, se cinstesc, apoi ies cu toţii şi pleacă cârduri-cârduri pe la casele lor.

Va'ea răsună de cântece: fie-care 'şi trimete dorul la cele ce poate acum au şi sosit acasă.

www.digibuc.ro

DIN DRAGOSTE

Razele arzătoare ale soarelui frigeau pământul şi frunzele pomilor din preajma drumului se vestejiseră. Era în luna lui Cuptor şi nu plouase de trei săptămâni. Gârla Sărăţii curgea lin; apa era limpede şi puţină.

Aşezat pe iarbă sub un salcâm şedea un flăcău privind gânditor la apa ce curgea în mici creţuri, strălucind în soare de 'ţi lua vederile. Era tânăr, ca de vre-o două-zeci şi patru de ani. Innalt, cu faţa pârlită de soare şi cu ochii mari, căprii, în care se vedea o adâncă tristeţe.

Erau poate triste gândurile lui, căci din când în când suspina adânc şi clătina încet din cap, ca şi când ar fi vrut să gonească o dureroasă aducere-aminte.

Un zgomot îl trezi din gândurile lui: o co-

www.digibuc.ro

pilă cu cobiliţa 'n spinare mâna doi boi de dindărăt cu o nueluşă.

Fără să vrea el se uita drept în faţa ei: ochii lor se întâlniră o clipă, şi ea stătu în loc ca şi cum 'şi-ar fi adus aminte de ceva. Apoi trecu 'nainte.

El statu puţin pe gânduri: pe fata asta o mai vazuse el unde-va şi nu-şi-aducea aminte unde.

Or semăna cu cine-va? Şi începu a'şi perinda prin minte toate chipurile de fete pe care le cunoştea.

Cine să fie? din treacăt o văzuse bine: era oacheşă, cu peliţa obrazului cam gălbue, cu ochii mari şi negri, mai negri chiar de cât barişul ce'l purta pe cap. Caută tura îi era cruntă şi îi scânteia privirea pe sub sprâncenele negre şi arcuite, ca un foc potolit într'un crâng învăluit de noapte.

Intreaga ei făptură semăna mai mult a flăcău.

Mergea încet şi se tot uita 'ndărat, parcă aştepta s'o întrebe ceva el.

Cu paşii iuţi el se îndreptă spre ea: «Fetiţo, dacă eşti bună, dă-mi niţică apă!»

Ea 'şi îndoi puţin mijlocul drept şi mlădios ca să aplece cobiliţa cu cofele spre el, şi flăcăul bău din apa rece şi limpede ca ghiaţa.

«Ah! oftă el, de când n'am mai băut apă din satul meu!» Şi ochii i se umplură de lacrămi.

Apoi urmă uitându-se repede spre ea: «Cunoşti, d-ta, pe Ilie Cojocaru?»

www.digibuc.ro

— Cum să nu 'l cunosc!

— Ce-o fi mai făcând el?

— O, a 'mbătrânit de tot, saracu! Şi fata se uita în ochii lui mirată.

— Da' moş Dumitru al Ilinchii?

Fata zâmbi. Zâmbetul îi lumină chipul întunecat şi o uşoară adâncitură i se săpă în obrazul stâng.

Flăcăul se opri mirat: acum pricepuse cine era fata şi inima i se rupea de durere.

— Nu cum-va ăi fi Lixandra lui moş Dumitru?

— Da, eu sunt!

— Ileana ce face, mai întrebă el cu glasul cam înecat?

Lixandra se uită repede spre el. Ochii i se încruntară de o durere sălbatică.

— Ileana? Dar nu ştii d-ta, Ileanii, sunt şase luni de când 'i-au răpus capu' duşmanii.

Două lacrimi îşi făcură cărare pe obrajii ei şi un oftat adânc îi ieşi din piept.

— Da! a murit, şi biată mama, săraca, s'a cam smintit de-atunci. Duşmanii! of, duşmanii!.. Şi 'n adâncul ochilor îi scânteia un foc întunecos.

— Ascultă, nene, îi zise ea flăcăului, care sta înlemnit, eu te cunosc pe d-ta: eşti feciorul lui moş Ilie Cojocaru, şi acuma vii acasă din armată. Ah! de ce n'ai venit mai de mult, poate tot o apucai cu suflet; a zăcut trei luni, slăbise de n'o mai cunoşteai! Doamne! parc'o văz

www.digibuc.ro

cum mă striga: «Lixandro, mai lasă'ţi lucrul şi vin să mai stăm amândouă de vorbă, că tot singură ăi fi!» — Ah! Doamne, rău e să mori, dar grozav e să vezi pe altu' murind! A murit sub ochii mei! Îmi spunea fel-de-fel de vorbe: cum s'o îngroape şi cum s'o ducă, şi mă întreba mereu de d-ta: ‹N'a mai venit Niculai?» — Nu! Şi începea să plângă.

Duşmancele râdeau când auzeau că 'i-e mai rau.

Intr'o zi a trecut pe drum Siţa, a mai mică dintre ele. Eu eram la poartă şi p'ângeam. Ea 'şi-a facut vorbă cu o femeie ce trecea de la apă cu vitele, şi din toate am putut înţelege vorbele-astea: ‹De, leliţă, aşa paţesc toate care se mândresc de chipul lor!»

'Mi-a trecut un fier ars prin inimă: îmi venea să mă reped la ea s'o strâng de gât! Şi aş fi făcut-o, dacă n'aş fi auzit glasul Ileanei, care mă striga.

Am intrat repede 'n casă; ochii 'mi-erau roşii de plâns şi trupu'mi tremura de necaz.

— Oh! de l-aş fi prins pe D-zeu l'aş fi strâns de gât! Ba, nu! l-aş fi lăsat pe el în locul meu pe pământ ca să rabde cât am răbdat eu. El să fi fost în locul meu pe pământ şi să rabde cât am răbdat eu tot nu putea trăi! Dar d-ta ştii voiba ceea: «Să nu dea domnul atât cât poate răbda omul!»

www.digibuc.ro

Ileana şedea cu coatele pe fereastră; când am intrat, se întoarse spre mine: plângea.

I-am înconjurat mijlocul cu braţele şi lăcrămând am întrebat-o, de ce plânge.

M'a luat de gât şi cu mâna ei lungă şi slabă îmi mângâia părul şi chipul.

De-ar scapa! şi gândul ăsta îmi trecu prin suflet ca o făşic de lumină printr'o noapte 'ntunecoasă.

Parcă mi se stinsese toată ura ce-o aveam împotriva Siţii şi a surorilor ei şi aş fi fost gata să le iert toată ruşinea ce-o pătimise Ileana după urma lor; dar vorbele ei mi 'ntoarseră iar gândurile negre la loc. Atunci pentru 'ntâia oară aş fi putut ierta!

— Lixandro, Lixandro, ce-a fost să pătimim noi!

Se ţine necazul de capul nostru: pe taica l'a 'nchis!... atât a putut zice şi vorbele i se înnecară în gât.

Mă smintiseni pe jumătate; îmi încleştasem mâinile în cap de necaz. Incercam să mângâi pe biata Ileana, dar nu puteam.

Pe taica 'l închisese la primărie: era dator vre-o sută de franci la Grec. Se rugase de el să'l mai lase până la toamnă; ba a făcut zapis să-i plătească dobândă 'ndoită afară de munca noastră!...

S-a prefăcut Grecu că primeşte, până l-a apucat la mână: l-a închis pe bietu taica. Dac'a

www.digibuc.ro

făcut gură, într'o zi ne-a vândut bunătate de scoarțe la primărie.

Seara, Ileana a murit!

Lixandra tăcu; lăcrămile 'i curgeau gârlă pe obraji... Se făcuse o tăcere adâncă. Nu se auzea de cât scârțâitul cumpenelor de la puțuri în depărtare.

Plângeau amândoi.

De-o dată flăcăul se uită spre soare; înserase și el uitase că mai are părinți, cari 'l așteptau cu dor acasă.

— Să ne 'ntâlnim sănătoși, Lixandro! Dădu mâna cu ea, apoi, plecă.

Fata 'și luă cobilița pe umăr și păși încet pe urma boilor.

Își șterse ochii cu cotul șorțului și se uită după el. La multe se gândea ea acum: la necazurile pătimite, la sor'sa și la flăcăul cu care vorbise până acum.

O milă 'i cuprinse sufletul: flăcăul ăsta lăsase strânsoare bună, părinții și pe Ileana, care 'l iubea. Și acum ce era să găsească acasă: strânsoarea pe mâinile Grecului; pe mă-sa smintită, și un moșoroi de pământ unde se stinsese atâta tinerețe, dragoste și așteptare!

Atunci un foc îi cutremură trupul Lixandrii. «de geaba! prea e prost!»

De ce când 'i-a spus ea, a plâns? Nu trebuia să plângă! Să 'i fi zis așa: «Lixandro, mult ne-

www.digibuc.ro

caz am tras noi pe urma dușmanilor și pe urma Grecului! Să nu 'i lasăm!»

Și atunci ea ar fi fost bucuroasă să se ducă într'o noapte să dea foc la magazia cu bucate a Grecului.

Nu putea înțelege cum poate să trăiasca un om apasat și chinuit în robie, fără ca sufletul sa se ridice! «Oh! răzbunarea, răzbunarea e buna, ea te face sa petreci clipe dulci ca și iertarea!»

II

Un chiot și o veselie nebunatică răsunau pe poiana 'ntinsă de la Domnie! Flăcăi cu cârdul și fete, se jucau de-a portița.

De margine, Lixandra ședea de vorbă cu o fată.

Era 'mbrăcată cu ie și cu o fustă albastră de stambă; mijlocul 'i-era strâns de bete împodobite cu mărgele. Era mai veselă și mai frumoasă azi ca totdeauna: ochii 'i-erau luminoși, iar zâmbetul, care îi înflorea pe buzele ei rumene ca floarea bujorului, o arăta așa cum ar fi trebuit să fie totdeauna. Razele soarelui licăreau în părul ei castaniu-roșcat formându-i o coroană de lumină împrejurul capului.

— Du-te, Anico, du-te; eu poate te țiu de vorbă!

Anica începu să râză: era drăguță și veselă

www.digibuc.ro

peste măsură fata asta, și era singura fată la care ținea Lixandra.

Mă duc, zise ea râzând, dar bagă de seama, are să'ți pară rău că n'ai mers când te-am rugat. Și cu ochii arăta spre cârdul de flăcăi.

Lixandra tăcu. Anica simțise bine: în fundul sufletului ei oricum îi părea rău.

Și oare să fi vrut, nu se ducea să se joace? Insă zisese odată «nu!» și ea era prea mândră s'o întoarcă.

Își rezemă mâna de-un salcâm. O femee o 'ntrebă de mă-sa, dar ea n'auzi: ochii 'i-erau țintiți asupra unui flăcău frumos, care vorbea cu Anica.

De marginea cealaltă, un flăcău înnalt, oacheș, cu uitătura cruntă și pismașe, se uita liniștit tot în spre ei. Ia sufletul lui însă clocotea o dorință sălbatică de răzbunare.

Lixandra 'l văzu, era vărul ei Ion. Ea știea bine ce ură hrănea el împotriva Anichii.

De vre-un an, de când se certase el cu Anica, o ceruse la tătă-său s'o ia cu cinste. Toți din casă vreau; Anica însă a țipat și 'i-a speriat că o să se zvârle în puț dac'o da-o lui.

I-era urât Ion: prea era pismaș și când a cerut-o, zicea că dacă nu 'i-o da-o, le pune foc la casă.

De-atunci, or-ce flăcău glumea or juca mai des lângă ea, o pățea cu Ion.

Lixandra se gândi la toate acestea și 'și aduse

www.digibuc.ro

BIBLIOTECA MUNICIPIULUI BUCUREȘTI

aminte că și ei mai zilele trecute 'i zisese să nu mai vorbească cu Anica.

-Dar dacă toate fetele și toți flăcăii știeau de frica lui Ion, apoi Lixandra singură era căreia nici nu'i păsa de el, și'n ciuda lui o învăța pe Anica să'i facă în necaz.

Ea zâmbi, căci se gândea cât foc trebue să fie pe el acum când Anica vorbea cu flăcăul strein.

De vre-o două luni de când venea mereu flăcăul ăsta în sat la ei și'l vedea mereu cu Anica, dar niciodată n'a întrebat-o cine-i și de atâtea ori simțise o dorință nedeslușită ca să întrebe de el, dar se ținea. Și de ce-ar fi întrebat? Ea până atunci nu întrebase de nici un flăcău.

In ciuda ei, Anica nu s'a dat în vorbă de loc: parcă era un făcut, or poate știea ceva și nu vrea să se dea pe față.

Intr'o Duminică, 'și aducea acum bine-aminte, s'a dus la horă. Toată lumea era, dar el nu venise și nu știu cum seara i se păru că ziua a trecut fără nici un folos pentru ea.

O înjurătură strașnică făcu pe Lixandra să'și ridice ochii ce priveau fără țintă.

Flăcăii se grămădiseră la un loc: unii țineau pe Ion, alții înconjuraseră pe flăcăul strein.

Ion făcea spume de furie; ochii îi aruncau fulgere: «stăi, că te învăț eu, striga el, cum să'ți bați tu joc de flăcăi în satul altuia!»

Flăcăul tăcea: era galben de necaz și se căs-

www.digibuc.ro

nea să scape din roata flăcăilor. «Stai, îi şopteau toţi, tu nu ştii de pataramaua ăstuia; ăsta te omoară!»

Anica tremura de frică: «vere Dănila, nu te duce 'nspre el! — Nu'l lasaţi sa se ducă!»

Danil se smuci din roata flacăilor şi într'o clipă fuse în faţa lui: «Ei, bate-mă acuma, răzbună'ţi, fiindca te ştiu toţi flacăii de frică; eu nu vreau să te ştiu!»

O palmă rasună. Ion îi cârpise o palmă zdravănă lui Danil. Dar în aceiaş clipă se pomeni fără veste peste cap. Lixandra se apropiase pe nesimţite, îşi făcuse loc ca o şopârlă printre ei, şi-i daduse un vânt puternic cu mâna de'l trânţi la pământ.

Până să se desmeticeasca el, ea pierise ca o arătare dinaintea tuturor.

III

Sunt multe lucruri ascunse pe cari numai întâmplarea le scoate la lumină.

Vestea despre faptul Lixandrii se duse peste tot.

La toţi le părea bine, însă nu se putea şti pentru ce făcuse ea asta; unii ziceau că numai în hatârul Anichii; alţii că firea ei era aşa nesupusă, şi prea puţini din ei bănuiau că ea ar fi îndrăgostită de Dănil.

Dar ce se face 'n lume ca, cu vremea, să nu

www.digibuc.ro

se uite? Peste cât-va timp nimeni nu se mai gândea la asta.

Dar dacă toţi uitaseră, apoi unul singur era, care nu putea să uite, şi ăsta era Ion.

Lixandra aproape uitase şi ea; avea altele acum. Pe când văru-său se gândea cum să'şi răzbune mai bine pe ea şi pe Anica, ea se gândea la magazia grecului înţesată cu bucate, şi'şi făcea un plan cum ar putea mai bine să'şi răzbune în amândoua părţile: pe *duşmancele* şi pe Grecul, care scurtase mai iute zilele sor-sii.

IV

Noapte întunecoasă fără stele. Un vânt uşor fâşia ja'nic printre frunzele pomilor şi o tăcere adânca stapânea ţotul.

Parea ca natura doarme în braţele infinitului.

Dormea totul, afară de Ura; Ura nu doarme, ea n'are somn, ca şi iubirea: ea nu 'ţi dă pace pâna nu 'i îndeplineşti dorinţa.

Lixandra urmărită de altă ură şi împinsă de a ei propie, se strecura ca o nălucă prin întunericul nopţii. Planul îi era făcut; să dea foc la magazia Grecului.

Ochii îi scânteiau sălbatic şi înşira cuvinte fără şir. Toate necazuri'e ei, mama ei smintită, sora moartă, îi treceau pe dinaintea ochilor şi o 'ndemnau la o faptă neagră.

www.digibuc.ro

In mână ţinea o tinichea mică cu gaz.

Ajunse. O clipă, şi magazia Grecului ar fi fost în flăcări.

Dar pe când voia să 'şi împlinească dorinţa, care 'i omora zilele, ca un fulger îi trecu prin suflet şi minte Danil.

Ce-ar zice el s'o vază acum pe ea aici, şi o clipită îi văzu înaintea ochilor: ochii lui mari, verzi şi blânzi, se uitau rugători la ea: «Ce vrei să faci, Lixandro?» Un geamăt şi ea pieri, ca o nălucă, în adâncul nopţii.

V

«Lixandro, spune drept, mă iubeşti?» şi Dănil o ţinea de mijloc şi cu mâna îi mângâia părul ei inelat şi frumos.

Lixandra tăcea, nu ştia ce să răspundă, şi apoi nici nu putea; se simţea atât de fericită lângă el!

Fără voe se cutremură gândindu-se la Ion; «Dănilă, ce-ar fi să ştie el că tu eşti aici?»

— Ei, ce-ar fi, nimic! Chiar azi săptămână am vorbit cu el, spunea că se duce de pe aici pentru o lună, şi nu părea deloc mâniat pe mine.

— Aşi, aşa e el, nu ştie nimeni când face vreun plan, zise ea, şi se gândi la ea însăşi când era să dea foc la magazia Grecului.

— Dănile, du-te, 'i zise ea rugătoare, e târ-

www.digibuc.ro

ziu şi-apoi tu stai departe, nu eşti de aici din sat!

El o strânse 'n braţe şi pentru întâia oară se sarutară. Câtă fericire e în clipa unui sărut! Cine se mai gândeşte oare atunci la viitor! Şi se sărutau ne simţind că împrejurul lor plutea un duh rău... Lixandra se 'ntorcea spre casă fericită, însă în fundul inimei simţea o tristeţă fără seaman, ca o prevestire de moarte.

Ea se uită la lună ca şi cum s'ar fi rugat de ea ca s'o mai lumineze încă până o sosi Dănil acasă.

Dar în vremea asta un nor începu a 'nvălui luna, şi o pasăre de noapte zburând pe lângă dânsa aproape o atinse cu aripele.

Un fior înfricoşat îi trecu prin tot corpul: simţea că i se rupe sufletul.

VI

In zori un ţipăt o trezi din somnu'i turburat de vise urâte.

Işi luă o fustă pe ea şi ieşi afară.

Anica venea bocindu-se; de-abia putu să spuie că un om venise şi'i spusese că aproape de gârla Sărăţii s'a găsit un flăcău mort.

Nici n'apucă să isprăvească vorba şi Lixandra pierise.

Intr'o livede aproape de gârlă dormea pe veci Dănil într'o baltă de sânge.

www.digibuc.ro

Frumoşii lui ochi se închiseseră fără voe şi chipul lui bălan era rece ca ghiaţa şi ca ceara de alb.

Sus stelele, albite de zori, ca nişte fluturi arginţii ce în ajunul morţii mai bat încă din aripi, se stingeau. Una câte una, pieriră, ducând cu ele o tristă şi nouă poveste: povestea unui suflet care s'a stins fericit.

www.digibuc.ro

FECIOARA MARIEA

Mergea rătăcitoare pe poteca cea fără capăt Fecioara Mariea, maica lui Isus, căci în vis i se aratase Ingerul Domnului şi cu glas puternic îi zise: «Scoală Marieo, scoală Fecioară, ce ai născut făr'de păcat, căci pe fiul tău l-a vândut lui Pilat, Iuda cel cu inimă vicleană, şi 'n curata lui inimă va 'npunge suliţă de oţel şi pe cruce 'l va răstigni, ca pe un păcătos. Iar Isus cel făr'de moarte va muri acum, ca un muritor, spre mântuirea neamului omenesc !»

Şi s'a sculat Fecioara Mariea din somn smulgându'şi părul şi plângând cu lacrimi de moarte.

Iar vaetele ei s'au ridicat în cer, şi auzindu-le îngerii au plâns cu lacrimi amare acoperindu'şi trupul cu aripele.

Şi plângând, a plecat spre cinstita casă a lui Lazăr, cel înviat din morţi, ca să i se jeluiască.

www.digibuc.ro

Iar sora lui Lazăr, Magdalena, cea cu părul de aur, auzind de vinderea lui Isus, din gura maicii lui, a plâns cu foc smulgându-şi părul ei frumos şi a zis: «O, cel fără de preţ, pe bani cum s'a lăsat să fie vândut de Iuda, cel vânzător, pe treizeci de arginţi?... Să mergem, Maică prea slăvită, acolo unde se va osândi pe nedrept Isus, cel cu chip dumnezeesc, căci împungându'l cu suliţa, el va muri ne-având sân părintesc unde să 'şi plece capul.»

Şi ast-fel porniră amândouă pe poteca cea lungă de prin pădurile dese, păzite nevăzut de Ingerul Domnului, cel ce se arătase în vis. Iar Maica Precista avea toiag de oţel şi opinci de fier.

Şi întâlnindu-se cu o broască, Ingerul vrând să 'ncerce puterea dumnezeească, făcu pe Mariea să'i zică: «O, broască, făptura lui Dumnezeu, poţi tu să'mi arăţi calea ce duce la locul unde chinueşte pe Isus?»

Iar broasca, cu glas omenesc, 'i-a zis: «O! Maică Fecioară, eu de acolo viu şi am văzut cum pe dumnezeescul Isus îl chinuiau pe cruce, scuipându'l în obraz şi batjocorindu-l.»

Auzind Maica a 'nceput să plângă şi să se vaete. Iar broasca cu glas blând 'i-a zis: «Nu mai plânge, Marieo, şi nu te mai văita, ci ia drumul în spre soare răsare şi vei găsi pe Isus. Atunci Fecioara 'i-a zis: «Dacă drumul ce 'mi arăţi mă va duce la fiul meu, te ursesc ca după

www.digibuc.ro

moarte să nu te împuțești, soarele 'n loc să te hămușească, să te usuce; iar ploaia de va cădea peste tine, te va muia și te va spăla de praf!»

Și Maica Fecioara, mergând înnainte, dete de un izvor limpede ca lacrima, ce curgea printre iarba verde; iar la marginea lui un Sânger stufos îl umbrea pe jumătate.

Și Maica, vrând să treacă râul, a zis: «Aplecă'ți o creangă, Sânger, deasupra izvorului, ca să pot trece pe ea dincolo, căci m'așteaptă Isus, fiul meu, ce'l chinuesc Jidovii rătăciți.»

Iar Sângerul 'i-a răspuns: Ba creanga nu'mi aplec, căci călcând tu pe ea ăi rupe-o și oi rămânea ciumpav și urât pe lângă pomii ceilalți

Și Maica Domnului l'a blestemat zicând :

«O, Sânger, Sânger, tu nu știi durerea unei maici, și de acea nu te pleci! Dar tu nu știi ce poate o maică în durere! Deci te blestem ca oricine 'ți-o rupe o mlădiță, să curgă sânge din tine, ca din om și tu să simți, orcât de mică ar fi durerea! Iar din ramurile tale să nu se facă frigare!»

Și Fecioara Mariea, cu Magdalena, cea cu părul de aur, purceseră 'nainte și trecură izvorul prin dumnezeeasca putere a Ingerului păzitor.

Și-au tot mers, au mers mereu!

Noaptea 'și lăsa vălurile ei pe pământ, iar luna 'și răsfrângea razele în părul cel de aur al Magdalenei.

www.digibuc.ro

Şi iar au sosit la un izvor în care se oglindea un Măslin mare şi frumos.

Iar Maica Domnului a zis: «Intinde'ţi o creanga de-asupra izvorului, Măsline, ca să pot trece dincolo, căci m'aşteaptă Christos, fiul meu, pe cruce răstignit şi de jidovi batjocorit !»

Iar Maslinul 'şi-a întins creanga peste apă lasându-le să treacă. Şi Maica a zis: «O, Măsline, tu, care vezi pe o maică în durere, te binecuvântez, ca lemnul tău să fie sfânt şi din fructul tau să se stoarcă uleiul ce se arde în candele pentru ruga şi mântuirea păcatelor omeneşti».

Şi-au pornit mergând mereu !

Şi-au dat de un Teiu bătrân cu frunza lată şi încarcat cu flori, ce sta aplecat cu ramurile în spre un izvor.

Iar Fecioara Mariea 'i-a zis: O, Teiu mare şi 'nflorit, fie-'ţi mila de-o maică în durere şi apleaca'ţi o creanga peste izvor să pot trece dincolo, caci m'aşteapta fiul meu cel atât de chinuit de Jidovii rătăciţi !»

Iar Teiul 'şi-a aplecat o ramură şi a lasat pe Maica Domnului să treacă.

Iar Fecioara Mariea 'i-a zis: «O, Teiu! tu care ai văzut pe o maică în durere, fii bine-cuvântat de Domnul: să fii într'un an odată la biserică, iar florile tale să împodobească icoanele !»

Şi au pornit mai departe.

Şi iar au dat de un izvor peste care se în-

www.digibuc.ro

ţindea cu umbră-mare şi adâncă, un Nuc stufos.

Maica Domnului, vrând să treacă izvorul, 'i-a zis: «O, Nuc, apleacă'ţi o ramură peste apă să trec dincolo, căci m'aşteaptă fiul meu chinuit de Jidovi!» Şi nucul 'şi-a aplecat o ramură şi a trecut Mariea, zicându-i: «Fii bine-cuvântat, Nucule! din lemnul tău să se facă icoane!»

Şi-au pornit înainte.

După atâta cale au ajuns, dând de groapa lui Isus, care era de nouă stânjeni de adâncă şi de nouă de largă şi pe gura ei o stană de piatră. Iar înăuntru se odihnea morţei cel ce pentru a lumii mântuire suferit-a cuie în picioare şi 'n mâini şi suliţă 'n coaste; cel ce-a 'ndurat înjurături şi palme de la răi şi blestemaţi; cel ce pe fruntea lui de gânduri luminată, de suferinţă arsă, coroană de spini purtat-a, cel ce pe buze, de unde cuvântul lui Dumnezeu ieşit-a, cu oţet a fost adăpat!

Văzu Mariea, cea sfârşită de durere, cum, pe stana de piatră a mormântului nepreţuitului ei fiu, steteau la masă Jidovii cei omorâtori.

Inaintea lor era întinsă o azimă, vin şi într'o strachină un cocoş fript.

Iar Jidovii ziseră: «Când s'o face azima holdă de grâu, atunci să 'şi vadă fiul Mariea; atunci, nici atunci! Când s'o face vinu struguri în deal, atunci să 'şi vadă fiul Mariea; atunci, nici atunci! Când o cânta cocoşul ăsta pe bu-

www.digibuc.ro

zele strâchinii, atunci să 'şi vadă fiul Mariea; atunci, nici atunci!» Şi tăcură.

Atunci s'a cutremurat văzduhul de o vrajă sfânta; un vânt s'a iscodit din zare, iar Maica Domnului se închina, pe când Jidovii rămăsesera încremeniţi de spaimă.

Cuvântul Domnului prin vraja sfântă s'a 'mp'init, căci de o dată azima se prefăcu într'o mare holdă de grâu, întinzându-se spre miazăzi; vinu, în struguri agăţaţi de coarde verzi, frumoase, pe coastele dealurilor spre miază-noapte; iar cocoşul înviè şi, sarind pe marginile strâchinii, începù a cânta cu glas tare deşteptarea lui Isus, bătând din aripi şi stropind pe ochi şi pe mâini pe înspăimântaţii Jidovi, carî se dădură la o parte tremurând de frica mâniei lui Dumnezeu.

Iar Maica Domnului căpătând putere dumnezeească mai mare ca totdeauna, dete cu toiagul în semnul crucii peste stana de piatră a mormântului !

Şi atunci un zgomot surd s'a auzit în fundul pământului, piatra s'a cutremurat dându-se în lături: mormântul s'a fost deschis !

Iar sus pe cer s'a fost făcut o lumină mare ce te orbia.

In spre acea lumină, spre Dumnezeul a-totputernic, s'a înălţat uşor, cel ce pe pământ pentru lume a pătimit, cel ce în ceruri pentru lume se va ruga.

www.digibuc.ro

Iar Maica Domnului întorcându-se cu faţa la lume, a fost zis cu glas puternic: «Cine o ştie basmul patimilor lui Christos şi nu l-o spune, să aibă a'l purta pe cărările strâmbe, cu paharele seci şi cu făcliile stinse; iar cine l-o spune, să aibă a'l purta pe cărările drepte, cu paharele pline şi cu făcliile aprinse» [1]).

1) In No. 22 (an. II) dela 4 Apr. 1926 al revistei „*Gazeta de Duminecă*", s'a publicat, fără nici o semnătură şi fără nici o menţiune, povestea de mai sus, sub titlul de: *Legende creştine de Paşte*, **Căutarea Domnului Iisus Christos.** *Legendă din Ţara Românească.* Şi ceeace este mai inexplicabil e că se fac în revistă la această bucată unele modificări cari denaturează mult adevărul istoric şi religios al legendei.

Aşă, de pildă, în *Fecioara Maria* cuvântul „Jidovii" este pus la locul lui de şapte ori, pe când în revista G. de D. el este scos cu totul.

Se poate foarte bine ca această legendă să-şi aibă obârşia ei în popor. Forma însă şi realizarea artistică sub care ea a fost redată de poetă, constituesc meritul, originalitatea şi deci paternitatea ei.

Se va vedeà la sfârşitul acestui volum, admirabila părere ce o are d. Iorga despre poetă şi despre povestea „Fecioara Maria".

Edit.

www.digibuc.ro

ANTON

Anton, feciorul lui moş Răducan, era voinic şi frumos; avea faţa albă, ochii mari şi părul galben, ce'i cădea inelat pe o frunte frumoasă şi senină. El era sărac de tată, căci moş Răducan închisese ochii pentru veci, fără să aibă parte de a'şi vedea feciorul jucând lângă vre-o fată, fiind-că pe atunci el nu ieşise încă la horă.

Când se văzu singur, fără tată, numai cu mă-sa şi cu cei cinci copilaşi — fraţii lui, mărunţei ca ulcelele — ridică ochii plini de lacrimi spre cer şi făcu jurământ în inimă de a'i îngriji şi a'i căpui pe toţi ca un frate mai mare ce era.

Şi s'a dus la muncă de cum s'a împrimăvărat, şi când a picat frunza, a venit cu cinci poli în pungă, dar cu mâinile crăpate şi bătute de muncă. Plăti peste tot datoriile ce le avea de când cu moartea lui tată-său, şi se hotărâ ca de aci 'nainte să stea pe lângă casă.

Mama lui, o femee blândă şi harnică, ţinea

www.digibuc.ro

la el ca la lumina ochilor. «Antonică, mamă, îi zicea ea de atâtea ori, în iarna asta să te prinzi în hora, ca la iarna ailaltă, dac'o vrea Dumnezeu, 'mi-i aduce şi tu o nora, ştii colea, frumuşică şi harnică, cum e fata Ilinchii lui David!» Şi el a ascultat pe mă-sa de s'a prins în hora, ramânând ca să 'i aducă un boboc de noră mai pe urmă.

Anton era acum flăcău vesel şi zburdalnic. Ii plăceau fetele, ca fluturelui florile. Toate suspinau dupa el, dar mai ales Smărăndiţa, fata lui Moş Dumitru. Şi lui îi plăcea Smărăndiţa. Adesea ei stau de vorbă la marginea horii, iar când jucau, se prindeau alături.

La toate fetele le era necaz, şi scorneau feldе-fel de minciuni, ca să'i poată despărţi, — dar degeaba: ei tot îşi erau dragi.

II

Primăvara venise. In crângul înfrunzit, poenile erau acoperite cu iarbă. Era pe timpul lăcrămioarelor înflorite. Intr'o zi Anton îşi luă oile şi boii şi plecă încet spre crâng. Ajunse... Lăsă vitele să pască pe maidan, iar el intră în crâng, se aşeză jos rezemat de-un fag şi se puse pe gânduri. Era tăcere, tăcere sfântă, care din când în când se întrerupea de behăitul vreunui miel rătăcit prin crâng, şi pierdut de mumă-sa.

www.digibuc.ro

Statu mult așa. Apoi ridica capul și ascultă în depărtare, parea că aude voci tinere și hohote de râs, apoi încet-încet, deslușì un cântec: un cântec naiv și clar, cântat de o voce subțire și dulce.

Glasul se auzi un moment, apoi puțin câte puțin se stinse prin văile pădurii într'un ecou depărtat.

Fusese ceva adevărat? «Nu! se gândea el, a fost bataia vântului prin crâng, or vre-un țipăt de pasăre.»

Luă f'uerul de la brâu și începu să cânte o doină, — plânsul unui suflet când coarda inimii e ruptă!

Și pe când ochii lui priveau fără țintă 'nainte, în gând își făcea planuri de viitor. Va lua pe Smărăndița de nevastă: o să muncească alături de ea: o să aibă casă, strânsoare împrejur, și o să vadă pe mă-sa mulțumită: ce vis fericit!

Apoi își aduse aminte cum un prieten al lui, îndrăgostit de o fată, îi tot spunea: «Mă, când nu văz pe Anica într'o zi, mă arde la inimă!» Dar el nu văzuse pe Smărăndița de o săptămână și nu prea 'l ardea la inimă. «Sunt multe feluri de dragoste,» își zise el, și voi să 'și reia firul gândurilor...

— Da' frumos mai cânți!... se auzi un glas clar și argintiu la spatele lui.

Întorcându'și repede ochii, rămase uimit, zăpăcit: printre ramurile verzi ale copacilor, două

www.digibuc.ro

fete, cari păreau a nu fi de oameni de seama lui Anton, căci erau bine îmbrăcate, steteau privindu'l ştiutoare de surpriza şi turburarea ce 'i producea prezenţa lor aci fără veste.

Ele aveau în mâini buchete mici de lăcrămioare şi erau îmbrăcate cu rochii piersicii scumpe. Una era ca spicul grâului, cu ochii albaştrii, asemenea florilor de in. Cealaltă, era oacheşă, cu chipul palid şi ochii mari, negri, ale căror priviri treceau ca gândul de la tristeţe la vioiciune.

Ele se apropiară surâzând.

— Ah! zise oacheşa, ce frumos cânţi! Cât aş da să pot învăţa şi eu frumoasa doină ce cântaşi până acum!

El se turburase atât de mult, în cât nici nu ştia ce să răspundă. Ştia el că la fântâna lângă care sta, nu era lucru curat; şi de ar fi fost noaptea mai că s'ar fi temut de-aşa arătări.

Frumoasa bălană zâmbea şiret uitându-se la el, pe când oacheşa, cu ochii mari deschişi, admira acest mic colţuleţ de rai. Sufletu 'i părea că se pierduse într'un extaz nesfârşit privind şi ascultând păsărelele, ce cântau ascunse în frunzişul des al arborilor.

— Frumos, e prea frumos aici!... zise ea uitându-se la Anton, care le privea uimit. Apoi s'aproprie puţin; el lăsă fluerul jos şi se sculă 'n picioare.

www.digibuc.ro

Marieo, zise cea bălană oacheşii, parcă ziceai că ţi-e sete? Uite fântâna! şi cu mâna'i albă arată spre mica vale în mijlocul căreia se afla o fântâna cu apă limpede ca lacrima.

Ele porniră amândouă la vale spre fântână, iar Anton rămase locului.

Maria ajunse mai întâi; cu mâinile ei mici, luă cârligul, de care atârna coferul pentru scos apă, şi vru sa 'l scoată afară, dar mâinile ei delicate nu avură atâta putere, şi 'l scăpă în apă. Cealaltă începu să râză de ea. Mariea, râse şi ea, şi împreunându'şi mâinile, se uită în fântână; apoi îşi ridică ochii 'n sus la Anton.

El înţelese ca avea trebuinţă de ajutorul lui şi veni repede. Puse mâna pe cârlig, îl trase afara, luă coferul şi, aproape zâmbind, îl întinse Mariei. Ea s'aplecă: frumosul ei chip tremura în apa limpede din cofer; buzele ei roşii ca floarea macului, sorbeau cu plăcere apa rece ca ghiaţa.

— Mulţumesc! îi zise ea ridicându-se. Apoi adresându-se bălanei, îi zise: «Lucreţio, tu nu bei?»

Şi pe când Lucreţia făcea un gest negativ, ea aruncă o ultimă privire în fântână, în care zări chipul lui frumos şi tânăr.

Plecară 'ncet. După o clipă dispărură, ca nişte vedenii în frunzişul verde al crângului.

Anton rămase singur cu coferul în mână; îl

www.digibuc.ro

puse jos. Spre marea lui mirare, văzu plutind pe de-asupra apei din el, trei lăcrămioare frumoase. Pe aceste trei lăcrămioare el le zărise în părul inelat și strălucitor al Mariei, când se plecase spre cofer.

Ridică ușor aceste flori pierdute, le scutură de apă și le puse la pălărie.

Seara venise. Luă fluerul și începu să cânte pornirea oilor.

Soarele, ce era aproape să se stingă după munți, își trimise o rază roșietică ce alunecă în crâng ca un fulger, tremură o clipă pe chipul lui Anton, apoi dispăru ca o ultimă privire de regret din ochii celui ce moare.

Porni încet cu oile spre casă. Pe drum se întâlni cu Smărăndița, care venea de la apă cu cobilița pe umăr. El de-abia o văzu...

Fata lăsă cofele jos în fața lui, și se uită la el mirată. El se opri și se uită la ea zâmbind.

— Ce, or nu vedeai? îi zise ea cu o căutătură cam supărată.

— Aș! ba te-am văzut, dar...

Aci se opri rușinat, negăsind cuvinte să'i răspundă.

Smărăndița începu să râză.

— Ei, lasă, că nu-i nimic, îi zise ea, te iert, dar altă-dată să nu mai faci așa!

Începură să vorbească multe-multe, ținându-se de mână.

Seara s'apropiase pe nesimțite.

www.dacibuc.ro

A 'nserat, zise Smarandiţa trăgându-şi mâna, pe care el nu 'ncercă s'o mai reţie; ce-o fi zicând mama de mine?

Işi luă cofele şi plecă.

Anton se uită lung după ea, apoi porni liniştit.

Oile merseră o bună bucată de drum şi se opriseră pe o poeniţă verde, păscând.

El mergea 'ncet gândindu-se: «Ce fată veselă mai e şi Smărăndiţa asta! Tânără, frumuşică, harnică, ea e fala fetelor din tot satul. Deaia au necaz toţi flăcăii pe mine!»

Dar fără voe, gându'i zbură fericit spre cele două vedenii din crâng. Parcă vedea chipul alb, puţin rumen în obraz, al bălaiei, şi ochii ei mari, albaştri şi vioi. Semăna cu o păpuşă. Dar oacheşa?... Când şi-a ridicat în spre el ochii'i blânzi şi liniştiţi, erau asemenea stelelor ce răsar încet-încet pe albastrul puţin întunecat al serii! Doamne! şi când a văzut'o râzând, cum i se aprinseseră obrajii, iar ochii 'i străluceau în cap ca două flăcări!

Ce depărtare de la Smărăndiţa până la Mariea!

El până aci nu văzuse altă fată mai frumoasă.

Il plăcuse mă-sii şi 'i-o alesese; el n'a zîs ba, ci chiar s'a simţit mândru că 'i plăcea ei, şi voia să 'l aştepte până la iarna viitoare.

«Ce mai ochi!...», ziceau toţi flăcăii când o vedeau. Da' ce are a face! Ei erau proşti, nu cunoşteau, nu văzuseră ochii fetei din crâng!

www.digibuc.ro

,A doua zi, iarăşi plecă cu oile spre crâng. Le lăsă sa pască, şi, ca un copil, se luă după flori. Peste un ceas adunase un prea frumos buchet de mărgăritar.

Nu trecu mult şi auzi de departe acelaş cântec, apoi glasuri şi hohote clare de râs. «Ele sânt!...» îşi zise el, şi cu un fel de nerăbdare aşteptă.

Peste cât-va timp, auzi frunzele foşnind uşor, şi fără sa prinda de veste se pomeni cu oacheşa Mariea drept în faţă.

Ea dete un ţipat uşor de mirare amestecată cu bucurie, se uită la el şi 'i zise :

— Nici nu m'aşteptam să te găsesc aici!

Dar zărind buchetul esclamă :

— Ce frumos buchet!

Anton, cu paşii pripiţi, se'ndreptă spre ea, şi cu mâna tremurătoare, îi întinse buchetul.

In acel moment sosi şi Lucreţia, zâmbi şiret, uitându-se la ei şi se prefăcu că se 'ntoarce să rupă o frunză de fag.

O, îţi mulţumesc! zise Mariea mişcată de bunăvoinţa lui, — eşti foarte bun! Şi cum te chiamă?

— Anton! răspunse el cu glas cam înecat.

— Ei, acuma, urmă ea, Anton fi-va aşa de bun să ne cânte niţel din fluer?

www.digibuc.ro

El luă fluerul şi după câte-va încercări, porni într'un cântec de doină.

De două ori îşi ridică privirile 'n sus şi de două ori văzu ochii mari ai Mariei fixaţi asupra lui. Îşi plecă genele 'n jos străbătut de un fior: ochii ăştia erau prea negri şi flacăra, ce strălucea în adâncul lor, simţi că 'i trecea din ochi în suflet.

Dar farmecul nu ţinu mult; el încetase de a mai cânta şi uitându-se la ele, le văzu pe amândouă mute de uimire.

— Ce frumos cânţi! exclamă bălana, întrerupând tăcerea dulce în care se scăldau sufletele lor.

Mariea nu auzise nimic; sufletul ei era încă sub puterea farmecului doinei. Lucreţiei, i se păru că prea mult tăcuse, şi începu să vorbească. In câte-va minute ea spuse de unde erau ele şi că veniseră la ţară să petreacă la mătuşa lor cam bolnavă şi care le da toată libertatea de a se plimba prin crâng, de a râde, de a cânta, căci de aceea veniseră la ţară. Toate acestea le spunea repede-repede, c'o gingăşie ne-mai pomenită, însoţită câte o dată de câte un hohot naiv de râs, ce răsuna plăcut în crâng.

— Sunt ele oare, se gândea flăcăul, doi diavoli trimişi din Iad să râză de mine, ori doi îngeri trimişi de Dumnezeu să 'mi ţie de urât?

Dar de la un timp simţi că 'i venea inima la loc împreună cu glasul, şi lor le păru rău că în-

www.digibuc.ro

serase şi că trebuiau să plece întocmai când i se deslegase băiatului limba.

Pe nesimţite trecu o săptămână, întâlnindu-se aproape mereu în crâng. Anton le cânta din fluer; ele ascultau, cântau, râdeau, spuneau glume. Petreceau bine aci, fără să 'i ştie nimeni. Lui Anton începu să nu 'i mai placă să meargă la horă. Şi adesea se 'ntreba mirat: «Ce caută el fără nici un rost pe drumul de lângă casa fetelor, sau în crâng?»

Când se despărţea de ele, era ameţit; toată noaptea nu dormea: ochii mari ai Mariei îi vedea strălucind, ca două lumini în întuneric, la căpătâiul său.

Dragostea mare te cuprinde încet, pe nesimţite, ca focul, şi-i greu s'o stingi.

In zadar căuta el să prindă din haos icoana veselă şi blândă a Smărăndiţii; o vedea încet-încet, apărând ca o lebădă plutitoare pe un lac luminat de lună, dar îndată pierea alungată de luminile celor doi ochi ai Mariei. Atunci un potop de gânduri zăpăcite, îi turbura creerul: blestema ca un nebun ceasul în care o întâlnise, o blestema pe ea, blestema lumea, blestema ziua în care se născuse.

Apoi alte gânduri îi veneau prin minte: ce! dacă iubea el, un ţăran, pe o fată de boer, era el oare de vină? Era vina soarteî, era vina lui Dumnezeu, că i-o scosese 'n cale!... La ce căpătâi o să iasă dragostea asta?... O, de ar fi

www.digibuc.ro

ştiut cel puţin că 'l iubeşte şi ea, atunci ar fi... ar fi alt-ceva !...

Saraca Smărăndiţa!... Chiar eri o 'ntâlnise la puţ; nici n'a vorbit cu ea; s'a uitat în colo, şi când a plecat, a văzut-o că plângea. Ce-ar zice ea, să afle că el iubeşte o fată de boier! L'ar spune la toţi flăcăii şi ar râde toţi de dânsul.

— Ce-ai, Antonică, mamă? auzi într'o seară glasul blând al mă-sii pe când se culcase. Ce tot oftezi?... or eşti bolnav ?

El tăcu, se prefăcu că doarme.

IV

Vremea nu ne ajunge niciodată când iubim : o lună trecu ca o clipă pentru Anton.

Intr'o Joi, el plecă cu vitele 'n crângu 'i iubit. Pe drum îşi simţea inima cuprinsă de o dureroasă nerăbdare. «O să vie ele iară?», şi spre a'şi alunga nerăbdarea, luă o frunză şi începu să cânte.

Ziua trecuse. Soarele începuse să scapete, şi ele nu se mai vedeau venind. «Nu mai vin!», zise el suspinând, dar totuşi într'un colţ al inimii, îi mai rămăsese o rază de nădejde.

Aşteptarea nu 'i fu în zadar: ele veneau iute pe poteca din vale. Un fior dureros de bucurie îi străbătu tot corpul când le-văzu că se apropie. Incepu să zâmbească: buzele 'i erau arse, şi ochii plini de lacrămi.

www.digibuc.ro

— Era să plecăm fară să ne luăm buna-ziua dela d-ta, începu vorba întâi Lucreţia.

— Da, zise Mariea, era să plecăm, dar eu n'am vrut; am plâns şi a trebuit să ne lase mătuşa să venim.

Anton se uita la ea; ea avea chipul ostenit şi palid. Ochii, — frumoşii ei ochi, — erau înroşiţi de plâns şi arunca nişte priviri înduioşate spre el.

— Dar unde... unde va duceţi? întrebă el înabuşit, cu glasul stins şi întrerupt.

— Unde?... Ne ducem acasă! Am primit o scrisoare ieri de la varul meu, fratele Mariei, în care ne spune ca e bolnav, şi... trebue să plecam.

— Rămâi sănătos! zise Lucreţia, întinzând mâna 'i alba spre mâna lui aspra. Apoi scuturându'l încet de mână, adăugă zâmbind: Nu fii tr'st! Lasă... munte cu munte nu se 'ntâlneşte, dar om cu om... da!

Şi trecu 'nainte zâmbind.

Mariea îi întinse mâna 'i înfierbântată ce se lipi de mâna lui ca dorul de inimă, dar nu putu zice nimic. Ochii lui lăcrămaţi, se uitau pierduţi în ochii ei, ce începuseră să strălucească de lacrămi. O. de-ar fi avut putere, ar fi cuprins'o în braţe şi s'ar fi dus nebun cu comoara lui în lume!... Dar nu putu nici să'i strângă mâna.

Se rezimă de un stejar şi un râu de lacrămi

www.digibuc.ro

îi curse şiroi din ochi pe obraji'i slăbiţi de atâta dor.

Ea 'şi trase mâna puţin câte puţin din mâna lui, apoi zâmbi ruşinată ca un copil, uitându-se la Lucreţia, care 'i striga :

— Marieo haide! ne aşteaptă mătuşa !

Mariea făcu vre-o câţi-va paşi şi se uită 'ndarat cu milă.

— Rămâi sănătos! îi zise ea cu mâhnire, şi plecă. Când să dea în vale, se mai uită încă odată spre el, făcu un semn cu mâna şi dispăru.

El rămase singur. Ne 'numărate gânduri îi framântau mintea, dar cel mai anumit era că ea plecase.

Deodată, ca din pământ, răsări moşul său Ioniţă Rotaru înaintea lui :

— Hei, băete! băete!..., zise el dând din cap, ce drum ai apucat tu, mie nu 'mi place !...

Şi plecă 'ncet pe potecă, fără să 'i mai zică nici un cuvânt.

Anton se frecă la ochi. Visase? Nu! era adevărat! Moşul său fusese aci; el îi zisese vorbele acelea... Atunci, el a ascultat, a fost pitit pe aproape când a dat mâna cu ea şi a plâns.

Dar ce 'i păsa? Mariea plecase şi el atâta ştiea ?

Noaptea venise. Milioane de stele străluceau ca nişte ochi pe bolta cerului.

Anton nu plecase încă, şedea cu o mână rezemată de-un fag, iar cu cealaltă căuta ceva la

www.digibuc.ro

brâu; scoase fluerul, şi 'l strânse 'n mână. Cugetarea lui alerga încă odată spre chipul Smărandiţii cu care putea fi fericit; dar în acelaş timp i se păru că aude în vale un cântec asemenea cântecului ce 'l auzise de-atâtea ori la Mariea, când culegea flori.

Şezu ascultând o clipă ca un zăpăcit, scoase un gemăt de durere, aruncă fluerul, şi dispăru ca o umbră în vale.

V

Duminică, horă mare 'ncheiată la cârciuma din colţ.

— Bre! zise un flăcău către ceilalţi, ce-o fi făcând Anton, de nu mai vine pe la horă?

— Ce nu ştii? zise unul înalt şi spătos, care altădată era prieten cu Anton. Anton, măi vericule, s'a dus în lume, a pierit! De vre-o patru zile nu se ştie unde-i. Mă-sa 'l caută 'n toate părţile, te ia mai mare jalea s'o vezi cum plânge. Unii zic că s'ar fi aruncat în puţul ăla părăsit, fiind-că era dator nişte parale la ciocoi. Alţii, zic că s'ar fi dus în oaste. Singur nu ştiu ce să zic, da' ştiu că de vre-o lună Anton se schimbase de tot; să 'l fi văzut, măi vericule, nu 'l mai cunoşteai!

Flăcăii rămaseră 'nlemniţi când auziră vestea. Fetele şopteau între ele, uitându-se cu coada ochiului la Smărăndiţa, care căuta în zadar

www.digibuc.ro

să 'şi ascunza două lacrimi arzătoare, ce curgeau pe obrajii ei pârliţi de soare, şi să-şi înece în piept un oftat dureros.

Hei, moşule, moşule!... zise bătrânul Ioniţă Rotaru, care privea şi el delături, dragostea-i tocmai ca moartea: ea n'alege !

1893, Gura Sărăţii.

www.digibuc.ro

MICUL VIORIST

Degetele slabe şi deşirate alunecau nervos pe coardele vioarei, ce părea că plânge sub trăsurile arcuşului; iar el cu ochii mari, deschişi, înfiorător de trişti, privea fără ţintă în zarea nesfârşită şi albastră a cerului.

Departe, departe se gândea.... cu un an înapoi, atunci când putea să meargă, când picioarele'i acum uscate amândouă, îl puteau duce fără ajutorul acelor cârje grele făcute de tatăsău.

O, ce mulţumit ar fi dac'ar avea cel puţin un picior zdravăn 'şi-ar lua vioara şi cu ajutorul unei cârji, s'ar duce departe, acolo, unde odinioară sub umbrarul de crăngi de fag, cânta vesel din vioară în mijlocul horii de flăcăi şi fete.

Asemenea unei pasări cu aripile tăete, care se încearcă încă a mai zbura, ast-fel câte-odată

www.digibuc.ro

se încerca şi el a merge. Dar picioarele lui, slabe şi uscate tremurau sub greutatea corpului, şi ostenit, cu ochii plini de lacrimi, cădea jos.

Valsul pe care 'l cânta lua note din ce în ce mai prelungi... s'ar fi zis ca micul viorist dormita.

Dar, nu! Sufletul lui era sub umbrarul din vara trecuta. Vedea în curtea casei o horă mare şi frumoasa, auzea râsul clar şi argintiu al fetelor, — şi un zâmbet nevinovat şi plin de fericire, îi mişca buzele lui subţiri şi palide.

Ochii lui mari şi negri, se pierdură într'un extaz nesfârşit şi fără să-şi dea seamă, degetele începuseră să lunece mai repede pe coarde.

Valsul murise, o sârbă îi luase locul, şi o cânta repede-repede, parcă i-ar fi fost frică să nu se deştepte din acel vis fermecător de dulce.

Pe capătul cellalt al prispei, mă-sa şedea pe o bucată de scoarţă veche şi roasă, şi cosea. Îşi ridică ochii şi se uită la el: niciodată nu 'l auzise cântând aşa de bine! Ţinu ochii mult ţintiţi asupra lui, apoi şi 'i lăsă iar pe cusătură. Ce mândră era ea odată că feciorul ei cânta mai bine ca toţi cu vioara. Parcă'l vedea cum, vesel, îşi lua vioara şi pleca cu tată-său. Ei, ce bine era de ea atunci! Avea parale cu ce să 'şi îmbrace cei cinci copii goleşi ce şedeau ca ulcelele împrejurul ei, şi nici bărbatu-său n'o bătea, căci nu căzuse în darul beţiei ca acum.

Doamne, pentru-ce mai trăise ea pe lume?

www.digibuc.ro

Avusese o fata ca de vre-o şaisprezece ani şi plecase şi aceea în lume. Băiatul pe care 'l avea mai mare şi în care 'şi pusese toată nădejdea, acum cânta olog pe prispă. Ceilalţi erau prea mici: pe cât va trăi ea, nu va avea nici o nădejde de la ei.

Mama, mamă, se auzi glasul copilului celui mic, care plângea; dar ea nici nu se uita la el: era prea dusa pe gânduri spre a'l mai putea auzi. Parcă 'şi simţea sufletul strâns de o durere şi o cuprinse o părere de rău de viaţă: cântecul ce 'l cânta fiu-său, pătrundea adânc şi dureros în inimă.

Se sculă cu greutate de jos, apoi, cu paşii înceţi, se îndreptă spre el.

Puse mâna pe vioara lui şi cu un glas dulce de mamă, îi zise: «Mai lasă vioara, mamă, şi vino să mai stăm de vorbă, că vezi şi tu cât sunt de singură !...»

El tresări, şi ridicându'şi ochii duioşi şi plini de milă spre ea, îi şopti, oftând dureros: «Mamă, de ce m'ai deşteptat, eram aşa de bine!...»

1893, August 14, Gura Sărăţii.

www.digibuc.ro

„SOMN UŞOR!...“

O, cât era de liniştită!... Acum n'o mai durea nici pieptul şi se simţeà uşoară, aproape mulţumită, — cu capul rezemat de perna moale.

Bătrâna femee care o 'ngrijea văzând-o mai bine, ieşise lăsând-o singură. Culcată pe pernă, cu faţa spre fereastră, Florenţa nu dormea: aşa cum era aşezată, părea o moartă cu chipul alb de ceară, pe care nu 'l puteai deosebi din albeaţa cearşafului. Ochii ei, măriţi peste măsură de boală, cenuşii ca cerul înserat, se uitau ca printr'un văl pe fereastra deschisă, pe când cu mâna tremurătoare, îşi mângâia fruntea întinsă, pe care deja strălucea o rază tristă, raza veşniciei. Părul'i blond-închis, adunat de la tâmple şi din faţă, era strâns în creştet ca la copii cu o fundă de panglică albastră.

www.digibuc.ro

Era singura acum Florența și de mult nu mai fusese liniștită.

Ciripitul rândunicii ce ședea pe colțul casei, îl auzea ca prin vis.

Era atât de liniștită în cât nu putea să se gândească la nimica.

Glasuri subțiri și dulci, o făcură să 'și ridice cu greutate capul pe mână și să se uite pe fereastră în grădină.

Copii, frumoși și voioși ca ziua, veșnic neastâmpărați, săreau jucându-se pe potecile așternute cu nisip. Surâse dornic și suferitor: erau frații ei. De când nu 'i mai văzuse!... Se vede că ai casii se feresc de a'i mai aduce în odaie la ea. Vai, și ea chiar uitase de a se mai gândi la ei !

Durerile, nesfârșitele dureri, o făcuseră să nu mai dorească nimica.

— Matildo, strigă slab Florența pe geam. In casă toți dormeau.

— Cine mă chiamă? Tu, Florențo? și un cap frumos cu chipul mic, care aproape dispărea sub un păr des și blond, se arătă la geam.

— Vai, Matildo, surioara mea, iubita mea mititică, tu ești? Dar pe ce te-ai suit acolo ?

— Pe scară! De vre-o săptămână, doctorul ne-a oprit de a mai veni pe la tine. El a spus mamii să te lăsăm în pace câte zile ăi mai avea. Noi am luat scara pe furiș și am ascuns-o în trandafirii din fundul grădinii, și când nu ești cu

www.digibuc.ro

nimeni în casa, o punem la fereastră şi ne urcăm pe rând de te privim, — şi mititica zâmbea vorbind în şoapta, privind-o cu ochii ei mari, albaştri.

— A! aşa a zis doctorul? Şi Florenţa ramase dusă pe gânduri.

Nu 'i parea rău că moare, după cum nu 'i-ar fi părut bine de-ar fi scăpat, căci îşi cunoştea boala, şi-o uşurare de-o lună, două, nu era de cât o întârziere a morţii. Indelungata boala făcuse din ea o martiră.

Surâse trist, pe când fetiţa se da jos de pe scară. O rază roşietică de soare alunecând pe fereastra, scânteia în părul ei frumos, formându'i o cunună îngerească împrejurul capului.

Işi lăsă cu greutate capul pe pernă şi vru să închida ochii, dar repede îi redeschise mari: în faţa ei pe perete era atârnat un ram galben, iar în el era aşezată o bucată de păr negru, inelat şi strălucitor, strâns în funde mici albastre. Florenţa căzu într'o adâncă visare: sufletul îi zbură în depărtarea trecutului. Târziu două lacrimi mari îşi trăgeau brazdă pe obrajii ei, şi împreunându-se sub bărbie, curseră într'un singur şir în sânul ei arzător şi slab.

Părul Mariei, prietena ei iubită, mică, oacheşă, cu ochii mari, senini şi verzi, vesela Marie, porumbelul drăguţ şi neastâmpărat, care zboară fără frică şi fără ţintă în văzduhul albastru: aşa

www.digibuc.ro

îi zicea ca pe atunci, şi acum îşi aduce bine aminte.

Dar cine adusese astă amintire scumpă în faţa ei din sertarul în care o închisese şi pe care cei ai casei abia îndrăzneau să 'l deschidă din când în când, ca şi cum ea ar fi avut un lucru sfânt ascuns în el? O, de sigur că îl ceruse tot ea, fără sa ştie, în clipe'e când îi era mai bine.

— Ah! Mariea, Mariea, şi un oftat dureros îi ridică pieptul ei slab.

Dar unde o fi ea acum?

E atât de dureros să mori uitat de cei pe care 'i-ai iubit atât de mult !...

Şi fără voie se gândi la vorbele pe care le spusese Mariei într'o vreme: Nu-i mort acela care, murind, trăeşte în inima celor cari l'au iubit, ci e mort acela care trăeşte uitat! Dar ea, dacă nu acum, peste cât-va timp, tot va muri şi murind va fi moartă pentru totdeauna.

Gândurile i se limpezeau puţin câte puţin: fericită, îşi aducea aminte de o seară din luna lui April. Mariea venise la ea cu un văr al ei, un tânăr de vre-o opt-spre-zece ani, oacheş, frumos, cu ochii mari, negrii, plutitori... Ah! ochii, niciodată nu'i va uita! Ii vedea veşnic strălucind alături de portretul amicei sale.

S'au plimbat încet pe drumul din poalele munţilor până a 'nserat.

Pe dealurile vecine, păstoriţele cântau cu glas limpede cântece nevinovate şi melancolice. In-

www.digibuc.ro

cet, încet, noaptea își lăsa vălurile ei cenușii pe pământ; pe când luna se arăta printre dealuri curioasă ca o fată la geam.

Vorbeau mergând pe marginea unui lac poleit de lună. Vântul sufla ușor în ramurile sălciilor, iar ele se plecau molatic sărutând cu vârfurile lor apa străvezie.

Mariea și vărul ei Mihai, au rugat-o să cânte — și ea a cântat o bucată, nu 'și aduce bine aminte din ce era.

Glasul ei răsuna limpede, întristător, zburând pe undele de aier ca o pasăre pe aripile vântului. Și ce adâncă și dulce era liniștea după cântec.

Mariea își lăsase capul pe umărul ei: părea că plutește în lumea cânteculuiu... .

Târziu 'și-a ridicat ochii spre Mihai; el se uita pierdut la ea; în ochi îi licăreau raze din lună. Apoi, toată seara mâinile lui ferbinți căutau să 'i atingă degetele ei subțiri și reci. Iar privirile lui adânci îi turburaseră sufletul.

— Noapte bună, 'i-a zis ea la despărțire, întinzându-i mâna, și el strângându-'i-o ușor, șopti privind-o turburat în ochi: «Somn ușor!»

— Somn ușor, 'i-a zis tare Mariea, lipindu-și gura roză de gura ei, și clipind din ochi cu șiretenie. Apoi s'au despărțit.

De-atunci sunt doi ani și nu 'i-a mai văzut pe nici unul.

Auzise de la o prietenă că el chiar în săptămâna aceea plecase în streinătate. Mariea, deși

www.digibuc.ro

locuia aproape de ea, nu 'i mai scrisese însă nimica: poate o uitase.

Simţea că o durea pieptul mai mult ca înainte, junghiul n'o lăsa să mai sufle şi tusea îi curma firul liniştit al gândurilor.

Cât de mulţumită ar fi fost dacă aceste dureri ar fi lăsat-o să 'şi povestească sieşi povestea tristă a inimii ei.

Tot corpul îi tremură şi o dureau toate încheieturile: o clipă îşi pierdu conştiinţa.

Se strânseră în jurul ei toţi din casă suspinând amar: «Florenţo! copila mea scumpă!» ţipa cu glas întrerupt mama ei. «Florenţo!», se auzea glasul copiilor pierdut printre copacii din grădină; iar mica Matildă plângea ştergându'şi ochii cu colţul şorţişorului.

Florenţa deschise încă odată ochii acoperiţi ca de o ceaţă, îşi roti privirile asupra părinţilor şi fraţiorilor ei, apoi, ochii i se pironiră în perete la bucla de păr pe care o vedea poate numai cu gândul; îşi aşeză o mână pe piept şi închizând ochii pentru totdeauna uşor ca adierea unui fâlfâit de aripă, într'un surâs nespus de trist suspină: «Somn uşor!» — cele din urmă cuvinte ale lui...

www.digibuc.ro

MĂNUNCHIUL

I

Mănunchiul alb, frumos de mărgăritar, acum se uscase aproape şi nu mai avea de cât un miros slab de iarbă uscată. Şi cu toate astea nu l'ar fi aruncat pentru nimic în lume... Uitându-se la el, îi trecea un fior prin tot corpul, şi într'o clipă îi apăru înaintea ochilor lacul cel albastru: un cer cu pomi tremurători înverziţi, apoi îl văzu cum se duce încet, încet în mijlocul lacului.

Mănunchiul era frumos şi nu voia să-l piardă; se aplecă să'l ia din apa albastră-întunecată, mare şi adâncă precum este un colţ de cer înconjurat de nori....

Se minună de chipul ei, cum se arată de frumos în lac! Deasupra umbrei pomilor verzi, o viţă de păr castaniu roşcat ce strălucea câte o-

www.digibuc.ro

dată așa de frumos bătând în arămiu când îl lumina soarele, — îi tremura dulce pe frunte ca o mângâiere. Dar ochii îi erau mari și negri, clari însa ca lacul în care se oglindeau. Zâmbi: uitase de mult ca mai e frumoasa. O, și nici atunci n'ar fi știut-o, dar un tânăr 'i-o spusese cu drăgălășie. Cu gândurile pierdute ca 'ntr'un cântec, ea'și ridicase mâna spre păr; un ușor țipăt: scăpase mănunchiul, care acum plutea pe apa. Se apleca să'l ia, dar simți că moare de frica. Pe marginea cealaltă a lacului zări în apă oglindindu-se un chip tânăr ce se uita parcă cu ochi perduți în ochii ei. Un țipăt de răsună codrul și vaile; apoi n'a mai știut nimic. Când s'a deșteptat era udă de apă și așezată sub un pom; un flăcău tânăr și frumos era înaintea ei. Ea se uita lung la el; era înalt și subțire, și în talie s'arăta mlădios și svelt, strâns în minteanul roșu, scurt până la brâu și împodobit cu găitane; avea cisme lungi până la genuchi, cu pinteni, pantaloni suri, strimți ca cei de călărași.

Fiind cam cu spatele, ea nu putu să'l vadă bine: suspină. El se întoarse repede spre ea: ochii îi erau căprii, potriviți: sprâncenele castanii, arcuite, îi făceau mari.

O privire nepăsătoare, ușuratecă, alunecă de sub genele lui lungi, când se uită la ea.

— Era să mor, suspină ea ușurată ca după un vis grozav.

El zâmbi lăsând să se vadă niște dinți rari,

www.digibuc.ro

albi şi strălucitori; acest zâmbet era mai supărător de cât însăşi privirea lui.

Clementinei i se păru că râde de ea.

O cuprinsese frigul; se ridică tremurând. Atunci băgă de seamă că şi el era până la brâu plin de apă.

Când o văzu că vrea să plece, el s'apropie de ea, se desbrăcă de mintean şi i-l dete, zicându-i:

— Desbracă-te de paltonaşul ăla ud şi pune minteanul ăsta, zise el cu un glas cam aspru.

— O, mulţumesc, eşti prea bun, îi răspunse ea, uitându-se cu recunoştinţă în ochii lui. Mă voiu duce acasă şi aşà cum sunt. Un lucru n'aş fi voit să pierd: mănunchiul de mărgăritar.

— Uite-l, pluteşte pe apă... Mă duc să ţi-l aduc, dacă ţii atât de mult la el.

— Tot atât cât ţiu la cel care mi l'a dat şi care 'mi-a scăpat viaţa acum.

— Hm! să crez?

— Cum vrei!

El intră îngândurat în apă, călcând rar şi anevoie prin valurile ce se ridicau aproape de mijloc. Luă mănunchiul de mărgăritar, ridicându-l în sus; picături mari de apă se scurgeau din el... .

Sosi la mal. Ochii ei urmăriră cu dor toate mişcările lui până la mănunchiu prin apă; apoi cum îl văzu că'l ridică din unde, o greutate i se luă de pe suflet. I se păruse până atunci că n'o

www.digibuc.ro

să-l mai aibă, mănunchiul alb şi atât de scump de mărgăritar.

Abia sosise el la mal şi ea îi întinse amândouă mâinile, plecându-se spre apă: cu o mână luă mănunchiul şi cu cea-laltă ajută tânărului flăcău spre a ieşi.

Îi mulţumi şi dete să plece. El o opri :

— Dă'mi să'l mai miros odată mărgăritarul, şi pe urmă ţi'l dau, zise el copilăros, întinzând mâna spre mănunchiu.

— Ţine'l !

Îl luă şi'l aduse la gură sărutându-l, apoi i-l dete ruşinos.

Ea îl luă şi întorcându-se cu faţa încolo îl lipi de gură. După aceea, plecă sfârşită de durerea unei fericiri abia visate. El se uită lung după dânsa, lung, lung, până când o pierdu din ochi.

II

De atunci e vreme! Mănunchiul îl păstrează şi acum, aşa uscat cum e, dar cât de scump e pentru ea !

El s'a dus de prin locurile acelea, s'a dus departe şi nu s'a mai întors, mânat de un dor fatal, de o iubire nenorocită, fără scop şi ţel.

De câte ori nu l'a căutat ea împrejurul lacului! Zadarnic! El pierise, pierise pentru totdeauna.

Şi acum se gândea cu dor adânc la clipele

www.digibuc.ro

petrecute pe marginea lacului, la emoţiile ce le avusese la vederea lui.

Singura amintire ce o lega de pământ, de viaţa ei trecută, era acest mănunchiu frumos, mănunchiul de mărgăritar. O singură dorinţă îi mai rămăsese în sufletul ei singuratec: când o muri s'o îngroape la marginea lacului, s'asculte bătaia uşoară a undelor de malul verde, şi şueratul domol al vântului trecător prin ramurile din împrejurimi.

www.digibuc.ro

POEME IN PROZA

www.digibuc.ro

ATÂTA DE FRUMOS!...

Atâta de frumos!... Chipul tău palid, ochii tăi mari şi visători, sufletul tău trist, întreaga ta fiinţă mă farmecă atâta de mult!... In faţa ta uit toate durerile mele nemângâiate!...

Cât eşti de frumos!...

Tu... ah! cel mai sfânt ideal ce'l poate visa o fecioară!

Dar de ce atâta de departe de mine?...

www.digibuc.ro

MI-AI SPUS CĂ PLÂNGI...

Mi-ai spus că plângi, şi adânc am privit în ochi'ţi verzi; ei lăcrămau ca iarba scăldată în roua dimineţii. Plângi !

Lacrămile tale le aseamăn cu o ploaie repede într'o zi de vară: după plâns ochii tăi vor rămânea clari şi liniştiţi, ca cerul după ploaie; iar pe obrajii tăi de copil, urma lacrămilor va pieri, ca umbra norilor pe cer.

Plângi, copile, plângi! căci după plâns eşti mult mai dulce, mai vesel, mai copilăros....

www.digibuc.ro

STEAUA

Te uiţi câte o dată noaptea la stele şi ochii tăi vrăjiţi se opresc asupra uneia din ele mai mare, mai depărtată, mai singuratică...

Un farmec sfânt te cuprinde !...

Dar peste stea s'abate un nor întunecat învăluind-o, şi te întristezi...

Ast-fel sufletul meu, ca steaua depărtată, se stinge în umbră !

www.digibuc.ro

GÂNDIRI

1. Prin cântec trimiți orce la ființa iubită.

2. De cât să fii adorată un an, mai bine iubită o zi.

3. Când iubești, nu te gândi nici o dată la piedicile ce ți se vor pune în cale.

4. Pasiunea prea vie se stinge ca o flacără de paie.

5. Amorul îți bate odată la ușă, dacă nu'i deschizi, se duce pentru a nu mai veni niciodată.

6. Lacrămile ușurează inima și îngreuează capul.

7. Un amor pierdut e ca prima floare găsită pe un mormânt: vei mai găsi și alta, dar e greu să aibă parfumul celei dintâi.

8. Dragostea mare te cuprinde încet, pe nesimțite, ca focul, și-i greu s'o stingi.

9. Dragostea-i tocmai ca moartea: ea n'alege.

www.digibuc.ro

10. Nu-i mort acela care, murind, trăește în inima celor cari l-au iubit, ci e mort acela care trăește uitat !

11. E atât de dureros să mori uitat de acei pe cari 'i-ai iubit atât de mult !

12. După moarte se găsesc toate calitățile unui om.

www.digibuc.ro

IMPRESII

www.digibuc.ro

MARIEI

Ţi-aduci aminte, iubită Marie, de nopţile acelea din August, când ne preumblam împreună? Când, una pe braţul alteia, ne uitam prin zarea întunecată a nopţii? Iar când ridicam privirea mai sus vedeam cerul cu acele mii de stele, ce licăreau ca nişte ochi....

O, cât era de frumos !

Şi când câte un nor întunecos acoperea vreun pâlc de stele, eu cugetam că acel nor întunecos, se asemăna cu doliul trist ce se aşterne câte odată pe un suflet vesel !

Şi totuşi cât de vesele eram că puteam să ne spunem una alteia tot ce simţeam, tot ce cugetam !

Şi nu era lună, dar în locul ei te aveam pe tine; şi în loc de stele, ce le acopereau norii, a-

www.digibuc.ro

veam ochii tai mai luminoşi şi mai dulci ca stelele după ploaie, şi în loc de tăinuirea lunei, aveam tainuirea glasului tău duios, mai duios ca o melodie din flaut auzită de departe.

Ţi-aduci aminte, dragă Jiule[1]), de nopţile acelea ?

Şi acum e frumos, sânt stele multe pe cer şi câte o dată vin nori întunecoşi de acoperă câte un pâlc de stele, întocmai ca doliul trist ce se aşterne pe un suflet vesel, şi atât de duios ca şi vălul melancoliei ce învăluie uneori privirea veselă a unor ochi....

Dar ce e mai trist e că nu e lună şi nu mai eşti tu lângă mine în locul ei; şi stelele sunt acoperite de nori, şi se face întuneric din ce în ce mai mare şi tu nu mai eşti să'mi luminezi noaptea cu ochii tăi cei frumoşi şi clari, ca nişte stele după ploaie....

1892, August 10.

1) Pseudonimul D-rei Maria T.

www.digibuc.ro

Era lume multă în salon, iar în odaia de alături se auzeau gemetele Elizei. Fie-care se gândea că peste câte-va minute nu va mai auzi-o gemând. Se facu liniște; în odaia Elizei nu se mai auzea nimic de cât șoaptele sinistre ale femeilor cari o păzeau.

Am ieșit ca prin vis din salon și fără să știu, m'am pomenit la ușa odăii ei. Puseiu mâna pe clanță; o femeie 'mi eși înainte. Și pe când eu o 'ntrebam rugându-mă cu ochii, ea 'mi spuse liniștit: «'și-a dat sfârșitul!»

Plecai de la ușă: inima 'mi-era zdrobită.

Ah! nu știu cum atunci îmi veni să cânt.

Intrai în salon. Chipul meu galben ca ceara, atrase privirile tuturor; parcă mi-se scursese sângele picătură cu picătură printr'o rană nevăzută.

Mama ședea lângă sobă pe un scaun. In toată casa se făcuse o liniște sinistră: parcă trecuse un demon prin aer și'i atinsese pe toți cu aripile. Zisei, uitându-mă zăpăcită la mama: «a murit!», și începui să mă plimb prin casă.

Mama țipând s'a repezit spre odaia ei și toți din salon au ieșit după dânsa. Rămăsesem singură. Nu știu ce-am făcut că m'am pomenit grămadă jos: m'au ridicat pe mâini, eu râdeam. Țucoanele se uitau curios la mine: credeau c'am înebunit.

www.digibuc.ro

Puţin a trecut şi am auzit un ţârjiit de masă în sală: o aşezau.

Nu 'ndrazneam să mai ies, mi-era frică s-o văd întinsa pe masă. Şi-apoi ma ţineau toţi: voiau să mă încurajeze: las', nu-i nimic, acolo o sa mergem toţi!...» Nimic! o, da! aşa era, pentru ei nu era nimic!

Femeile dincolo începusera să miorlae, sa zică şi ele că plâng: o trimeteau pe sor-mea să spue la neamurile lor moarte ceea-ce uitasera ele să le spuie! Imi venea să le iau la goană!

Pe la miezul nopţii am ieşti din casă în sală; am dat cu ochii de ea: era întinsă pe masă şi îmbracată cu o roche deschisa cu care fusese o dată la un bal....

Am ţipat cât am putut şi am căzut în genuchi cu capul rezemat de masă.

Simţeam că mi se rupe ceva din piept: gâtul 'mi era uscat şi ochii fara lacrămi.

Duminică, 6 Februarie 1894

Au pornit-o! Lautarii cântau şi noi plângeam: ce mai potrivire!

Lumea nu mai încăpea în curte şi pe drumul din faţa casei.

Dricul mergea încet, oprindu-se din când în când.,

Popii cântau cu gândul la pomană şi vre-o doua trei femei vorbeau de iţe. trecând pe lângă

www.digibuc.ro

trasura noastra. Imi venea să sar din trăsură!

La biserică aŭ aşezat-o în faţa intrărei: era ume prea multă şi n'avea loc înăuntru.

M'am uitat lung-lung în faţa ei: era galbenă ca de ceara şi slabă. Pe fruntea ei lucioasă ca o oglindă, licărea o rază de soare; părul inelat tremura în adierea vântului; un zâmbet trist, zâmbetul martirilor, îi înmărmurise pe buze. Mâinile albe şi subţiri, cu unghiile vinete, ţineau buchetul de nuntă; beteala galbenă aşezată pe rochia de culoarea liliacului împodobită cu flori de lămâi, strălucea în lumina soarelui.

— Mireasă! unde e ginerele?» se auzi glasul mamii tânguitor.

Ridicai ochii în sus: înconjurat de nori, un mic colţuleţ de cer se arăta mai albastru şi mai adânc.

Ah! adânc, adânc şi neînţeles era cerul, dar cât de neînţeles era nimicul ce sta împodobit, şi întins înaintea ochilor mei!....

Marţi, 8 Februarie 1894.

Eliza nu mai e! Ieri pe la ora 4 seara am ieşit. O prietenă a mea, măritată la Bucureşti, a venit de vre-o câte-va zile la mine, şi acum se ducea să'şi vadă rudele. M'am dus cu ea. Din întâmplare drumul era pe aproape de biserică. M'am suit pe o muche şi am lăsat pe prietena mea să se ducă singură înainte.

www.digibuc.ro

Bătea un vânt cald ca de primăvară. Am aşteptat mult.... Seara venise. Sus în nemărginirea de un albastru întunecat, ca nişte ţinte de aur, străluceau stelele; iar luna se arăta încet, curioasă ca chipul unei fete la geam.

In sat câinii începuseră să latre; se auzeau glasuri de oameni şi zbierete de viţei.

Singur numai cimitirul era adâncit în linişte!..

Aproape de intrare au îngropat-o pe ea, şi cu ochii îi căutai mormântul: mi se părea că'l zăresc: o ţărână încă umedă, sub care dormea pe veci o frumuseţe fără seamăn şi nouăsprezece ani de tinereţe !

Sâmbătă, 12 Februarie 1894.

O amorţire mare stăpâneşte creerul şi sufletul meu !

Nu pot să mai mă gândesc în urmă şi sufletul meu în aceste clipe nu mai cere nimic !

Puţin îmi pasă dacă văd lumină şi acelaş lucru de-ar fi întuneric! Corpul meu trăeşte, se mişcă fără să ştie gândul !...

Duminică, 13 Februarie dimin. 1894.

Urâtul greu îmi stăpâneşte gândul şi'mi omoară inima. Nu 'mi vine să stau în casă, dar nici afară. Umblu aiurită.... Parcă nu sânt nimic !...

www.digibuc.ro

Am ieşit în poartă. Batea un vânt cald. **Ah!** alta dată acest vânt făcea ca sufletul meu să ceară aripi puternice să zboare !....

Ce greu mi-era că nu-mi puteam limpezi gândurile încâlcite! In capul meu, fel de fel de gânduri se întâlneau făcând un haos nesuferit, ca huetul unui oraş zgomotos. Cât aş fi dat să adoarmă un minut ochii osteniţi ai minţii mele, să mă trezesc cu un singur gând pe care 'l-aveam odinioară, acela de a zbura !

Un cârd de flăcăi trecu vesel pe lângă mine. Unul din ei se uita trist la mine cu nişte ochi mari, verzi. Din treacăt putui să'l observ bine: avea părul galben şi obrajii îi erau ca florile de piersic.

Făcu vre-o câţi-va paşi şi earăşi se uită 'ndărăt: se vede că unde eram cernită. Apoi se depărtă. Rămăsei iar singură. Ca printr'o minune gândurile mi se limpeziră şi-o icoană frumoasă din trecut îmi răsări înaintea ochilor.

Minune! e timp de-atunci, sânt aproape patru ani.

Eram mică. Sora-mea Eliza, ca să râză de mine mă luă la un bal. Era vară.

Auzi! eu şi bal !

Când văzui atâta lume ce defila prin faţa mea, mă zăpăcii spre hazul sor-mei şi al cunoscuţilor.

www.digibuc.ro

Şedeam pe un scaun uitându-mă încruntat la tinerii ce treceau zoriţi prin faţa mea, gândindu-ma la liniştea ce-o avusesem până atunci şi la somnul ce pierdusem !

Totuşi ascultam cu oare-care placere valsul cântat de lăutari.

Simţii că'mi-ard obrajii; îmi ridicai ochii cu sfiala. Ma uitai la Eliza şi mă gândeam şi la mine. Ce frumoasă era când în vârtejul ameţitor al valsului, da capul pe spate şi închidea ochii osteniţi: pe gura îi flutura un zâmbet fermecător de fericire.

Şi în acel moment ma gândeam că ea era nascuta pentru fericire.

Apoi, ca în vis, eu imi aparui înaintea ochilor mei, timida aşa cum eram pe atunci, şi hursuză.

Da! eram urâtă, aşa îmi spuseseră totdeauna toţi în casa. Eu mai întâi nu credeam; dar acum punând imagina'mi a'ături de chipul Elizei, simţii o descurajare fără seamăn, un nod mi se urcă în gât şi ochii mi se umplură de lăcrămi. Imi părea rău că venisem la bal! Ce proastă am fost, mă gândeam cu necaz! Nu trebuia să viu! Omul....

. . . . . .

25 Ianuarie 1895.

Ieri trei zile de când a nins într'una; acum a contenit. Ce mare e zăpada! Azi de dimineaţă

www.digibuc.ro

am stat mult la fereastră în balcon; păsărele drăguțe și ușoare mergeau pe zăpadă căutând mâncare. Atât de drăguț mergeau, că m'am scoborât și am voit să încerc ca ele, să merg fără să fac urmă. M'am scufundat în zăpadă: ce mult m'am căsnit până am ieșit! Intr'un nuc niște păsărele mici, mici de tot, ciripeau uitându-se la mine: mă batjocoreau....

Acum când scriu, e noapte. Mi-arunc privirea pe fereastră: e lună, lună, senin și bine! Razele lunei albăstresc puțin zăpada. Ce frumos ar fi, cu doi cai viguroși cu mulți clopoței, să zbori într'o sanie pe câmp !...

In fața mea pe o masă era o floare uscată ! am găsit'o într'o cutie, pusă și uitată de mine de mult. E o lalea [1]): singurul dar pe care l'am primit anul ăsta de ziua mea! O iau în mână și 'i caut parfumul pe care și l-a pierdut de mult. Dar totusi miroase a ceva, a ceva plăcut, dar misterios. Povestea ei e frumoasă dar tristă....

Când privesc această floare, sufletul mi se stinge într'un dureros regret!... Floarea asta e înconjurată de mister: trei luni n'am știut de la cine este; am găsit-o pe marginea ferestrei din afară.

1) Vezi și poezia „*De ziua mea*“.

Edit.

www.digibuc.ro

SCRISORI

www.digibuc.ro

7 Decembrie, 1893.

Scumpe Frăţior,

Cum să 'ncep mai întâi? Dacă nu vorbind de scumpa noastră surioară care e atât de bolnava!

Nefericita noastră mamă plânge toată ziua. Şi ea plânge împreună cu mama.

Până acum mi-a fost! mi-a zis ea în dimineaţa întâia când s'a sculat atât de bolnavă. Cu toate acestea tot nu 'mi vine să crez, tot sper....

Ah! ce iute au trecut aceşti trei ani de suferinţe pentru ea! Şi plânge, plânge, par'că ar voi să'şi jelească toată tinereţea ei care..... nu îndrăznesc să cuget mai departe. Scumpe frăţior! iartă-mă dacă te întristez; scriu aşa cum cuget şi cum sunt în acest moment.

A ta soră,
Alexandrina.

www.digibuc.ro

Scumpul meu Frate, [1])

Iţi scriu acum vr'o câte-va rânduri prin mama; e prea puţin dar în ele sunt ascunse lacrimi şi suspine rupte din sufletul şi viaţa mea care acum trece atât de încet. Ele poate 'ţi vor aduce o amintire tristă mai mult despre singura soră ce'ţi a mai rămas şi poate o vei pierde ca şi pe cele alte după un timp mai mult sau mai puţin îndelungat. Nu 'ţi mai spun de ce zic aceste cuvinte; tu ştii cruda boală care ne-a răpit surorile şi care mă 'ncearcă puţin câte puţin şi pe mine. Dar tu nu trebuie să te 'ntristezi; aşa poate a fost şi va fi soarta noastră! Iar eu nici nu mă 'ngrijesc de mine şi nu 'mi pare rău, dar sufletul meu e rupt de la moartea Elizei, care nu trebuea să moară. Ea era frumoasă, bună, şi era iubită de toţi.

Şi apoi mi-ar părea prea trist lucru să mor într'o vârstă mai înaintată.

---

1) Această scrisoare e în dolin.

www.digibuc.ro

Te rog, însă, nu spune nimic mamii şi nici să 'ncerci a 'mi scoate gândurile astea din cap: asta 'mi-ar face mai mult rău.

Da! să mor, să fiu aproape de surorile mele, să scap de.... care 'mi omoară sufletul pe fiecare zi.

Vor fi trei morminte în şir....

Scrisorile tale primindu-le azi, m'au făcut să plâng amar; ele au adăogat mult la suferinţa mea. N'am ce'ţi mai scri, decât că te doresc şi îmbrăţisez.

Sora ta,

Alexandrina.

www.digibuc.ro

1894, Joi 27 Octombrie.

Dragă Frate,

Mai zilele trecute am primit numărul întâi al unei reviste de care n'am auzit până acum şi care e întitulàtă «*Icoana Vremei*». Ieri am primit alte două numere: al II-lea şi al III-lea şi adresate mie. M'a prins mirarea...

Aş vrea să ştiu dacă sunt de tine trimise sau nu. Ca să ştiu ce să fac. Totuşi mi-au făcut plăcere aducându-mi aminte că mai există o lume, o lume care diferă mult de asta în care trăesc.

Răspunde-mi negreşit.

Sora ta,
Alexandrina.

www.digibuc.ro

1894 Decembrie.

Dragă Frate,

Scrisoarea ta am primit-o, însă nu ne putem lămuri, nici eu, nici tata, cum să facem ca să pot veni acolo. Dacă nu te mutai numai vre-o câteva zile, sau dacă primeam scrisoarea ta mai repede (căci am primit-o după şase zile), atunci era alt-ceva: puteam veni să stau o zi, două în odăiţa cea mică, până găseai alte camere.

Se vede că sunt lipsită de noroc: tata e bolnav tot de picioare, dar acum de amândouă, aşa că îi este imposibil de a se încălţa. Ce e de făcut, nu ştiu!

Doctoriile s'au isprăvit de o săptămână şi jumătate şi a fost peste putinţă să trimitem să le repete din cauza marei zăpezi ce a căzut pe aici, — o săptămână nu s'a făcut pârtie.

Te rog scrie'mi un răspuns sigur. Tata acum ar vrea să mă trimeată, însă ştie că nu e rost acolo.

www.digibuc.ro

Dragă frate, să vezi, am ajuns într'o stare de plâns. De cât-va timp mă simt fără putere de a mai face ceva prin casă.

Nu mai am nici o dorinţă; de vreţi ca să trăesc, îngrijiţi voi de mine. Eu nu mai pot nimic de cât să dorm, mă simt mulţumită dormind şi ce rău îmi face când mă deşteaptă cine-va. Ştii? Aş vrea să dorm, să dorm mereu, fără să mai mă deştept.

Răspunde-mi
Alexandrina.

www.digibuc.ro

2 Aprilie 1895.
Gura Sărăţii

Dragă Frăţior,

Intr'adevăr am fost foarte greu bolnavă, dar aşa de greu, că'mi era peste putinţă să mai mă gândesc la ceva.

Azi, draga frate, mă găsesc, dacă nu foarte bine, ceea-ce nu pot spera niciodată, cel puţin bine.

Ah! dragă frate, aş fi aşa de bine şi liniştită, dar unde? cum?

. . . . . .

Să'ţi spun ceva: am făcut o drăcie într'o seară acum vre-o trei zile. Ştii ce-am făcut?

Mi-am râs cum mi-a plăcut de toţi!

M-am făcut că mi-e rău; rău, rău până când m'am prefăcut că delirez: unde chemam morţii; spuneam de Dumnezeu; te chemam pe tine să'mi iau adio...

www.digibuc.ro

S'au strâns femeile în jurul patului meu şi au început să şoptească: «s'aducem popa, măiculiţă, s'o împărtăşească! să căutăm o lumânare, nu vedeţi că'i gata!»

Eu tăceam când era vorba să ascult.

Sa vezi ceva: după ce plecară mama şi taţa, cele două femei cari îngrijesc de mine au început să se certe pe papucii mei, care să'i ia mai întâi după ce-oi muri. Rochiile mele le împărţea deja la fetele S.

Eu îi dam înainte cu faţa la perete şi leşinasem de râs.

Mai târziu când păream liniştită, îi spui M. că'mi face rău s-aducă popa să'mi citească şi să mă'mpărtăşească, că doar n'am să mor.

Dar ea: «da'de unde ştii, măiculiţă, poate mori, şi de! să fii pregătită înaintea lui Dumnezeu!»

Ele cred că'mi fac rău toate astea, şi se gândesc numai la pomană!...

Cum le-aş mai da afară, dar mi-e teamă...

. . . . . .

Sora ta,

Alexandrina.

www.digibuc.ro

1891 (?)

Dragă Marioară, [1])

Ce, Maria, ingrata Marie îşi mai aduce încă aminte de mine? In veci n'aş fi crezut asta! Maria, care în ultima ei scrisoare către mine 'mi-a zis că nu-i mai scriu? Nu, nu cred că mai eşti Maria. De eşti poate atunci eu am iubit umbra ta pe pământ.

Soarele meu s'a stins şi fără de el mi se face umbră; ea a murit împreună cu el, mormântul ei e în inima mea.

O, de eşti încă, Maria, e un nenoroc pentru amândouă: un nemărginit ne desparte.

O, de m'ai iubit atât de puţin, de ce am crezut eu altfel? mi-am deschis fără să vreau recea dar larga mea inimă în care tu ai încăput întreagă. Nu, Jiule, tu nu m'ai iubit aşa cum te iubesc eu; e o mare deosebire între sufletele noastre. Şi cu toate astea ele s'au înţeles şi s'au unit atât de repede!...

Alexandrina.

1) Către d-ra Maria T. din Buzău pe care o numeşte Jiu *Edit.*.

www.digibuc.ro

1892 Oct.

Jiule Dragă,

Mi-e dor de tine, nu știu când ne vom mai vedea. Eu cred că tocmai în vacanția Drăgăicii, căci știu că la Crăciun și la Paște nu vii.

Aseară am ieșit în balcon ca să ascultăm cum niște flăcăi de țăran cântau la o claca de porumb. Luna își arunca razele sale palide peste capetele noastre, iar stelele clipeau duios pe cerul lor albastru.

Oh! și ce melancolic ni se părea acel cântec, încât am început să plângem....

Eu mă rog la Dumnezeu să vie Iarna mai curând ca să nu mai văd frunzele ce se așternu pălite de toamnă și de vânt și care'mi umplu sufletul de melancolie....

Alexandrina.

11 Ianuarie, 1893.

. . . . . .

Ce mai faci, tu, dragă Jiule? Cu ce 'ți mai omori vremea?

Eu m-am plictisit grozav cu viața asta. Mă scol dimineața, fac câte ceva prin casă, m-așez la lucru, mai citesc câte ceva așteptând cu nerăbdare noaptea ca să citesc mai în liniște (până la miezul nopții). Astfel omor eu vremea. Re-

www.digibuc.ro

pet încă odată: mi s'a urât grozav; în toate zilele acelaş şi acelaş lucru. Aş vrea să te văd, să mai vorbesc cu tine: căci când văd pe drăgălaşa şi vesela Jiu, parcă nu sunt tot aceeaş, şi parcă 'mi mai schimb viaţa cu alta nouă.

Am sfârşit. O, ba nu! Incă ceva: Am visat într'o noapte un vis foarte frumos, puţin cam trist; ţi'l voi trimite dacă vrei.

Ştii tu că visele pentru mine au ajuns a fi ceva ceresc?

Imi place atât de mult să visez, dar nu lucruri urâte.

In curând visul.

Amica ta,

Alexandrina.

www.digibuc.ro

Ianuarie 1893.

Drăguță Jiu,

Vreau să vorbesc cu tine, iubită Jiu, căci sânt singură și tristă, mai tristă ca totdeauna; și vreau să-ți povestesc visul despre care ți-am pomenit în scrisoarea trecută.

Păream că eram amândouă la poartă la noi și ne țineam de mână. De odată văzurăm că vine spre noi o bestie neagră și înfiorătoare să ne mănânce.

Eu am luat-o la fugă 'nainte și tu după mine. Eu scăpasem de pericol, dar tu erai să cazi victima bestiei, căci se apropiase de tine.

Eu de departe mă uitam înfricoșată și mă gândeam: de va muri ea, eu cum să mai trăesc? mai bine să murim amândouă!

Și atunci am alergat spre tine și te-am luat în brațe, zicând bestiei: «omoară-ne pe amândouă!» Iar bestia se uita la noi cu o privire pe care n'oi uita-o niciodată, și plecă.

Dar, spre marea mea mirare și tristețe, văzui că tu te transformaseși în brațele mele într'un frumos șir de mărgele negre.

Eu vorbiam cu tine, și tu....

Atunci am luat frumosul șir de mărgele, adică pe tine, și l-am pus după gât plecând în spre casă.

Intrând în casă, am întâlnit pe Eliza, căreia 'i-am spus :

www.digibuc.ro

— Vezi tu şirul ăsta de mărgele ?

— Da !

— Ei, bine, în aceste mărgele, e Jiu.

Eliza nu mă credea; atunci eu ca să'i dovedesc, am luat mărgelele în mână, zicându-le : «Iubite şi scumpe margele, deveniţi iar cum aţi fost !»

Atunci am început să tremur şi mărgelele mi-au picat din mână.

De o dată toata camera se umplu de o lumină de aur; iar dintr'un colţ al casei lângă pat, unde picasera margelele, ieşea din scânduri un sul de raze luminoase.

Lumina lor îmi luase vederea; tremurul nu mă părăsise. Dar când ochii mi se deprinseră cu acea lumină puternică, putui vedea că în mijlocul razelor se ivise o formă aeriană, care din ce în ce devenea mai pronunţată.

Văzui ceea-ce nu poate vedea nici un muritor pe pământ! Cum să-ţi descriu ?

Era... era ceva ce... Ah! mizerabil condei, rupete în două, căci nu poţi descri tot.

Era cum îţi vei putea tu închipui, o umbră de fată 'ntr'un sul de raze. Pe cap avea un văl alb prins în creştet cu o cunună de flori de lămâi; în mână avea un buchet de flori, pe care mi'l întindea mie.

Un ţipăt de surpriză îmi scăpă din piept : erai tu.

Voii să m-apropii de tine şi să te îmbrăţişez,

www.digibuc.ro

dar m'ai oprit zicându'mi: «O, nu te-apropia de mine, nu vezi haina ta de doliu! Când vei lepăda această haină, vei veni la mine. Dar vai, tu nu o vei lepăda niciodată!»

Zicând aceste vorbe, ai început să plângi.

Eu te-am întrebat: «Eşti tu fericită, Jiule?»

— «Sunt atât de fericită în lumea mea!...

Doar un nor întunecă cerul fericirei mele, şi aceasta pentru-că tu nu poţi lepăda niciodată haina ta de doliu!»

— Dar eu, fi-voi fericită? te-am întrebat.

O zguduitură crudă ce o simţii în mine, fu răspunsul la întrebare.

. . . . . .

. . . . . .

Deschisei ochii: era ziuă. Privii mirată prin casă; ochii mi se opriră lângă pat, unde văzui încă acea formă strălucitoare, care privea la mine zâmbind printre lacrămi.

Inchisei ochii şi stătui aşa puţin. Dar când îi redeschisei, forma pierise!...

Visul a trecut ca un vis şi eu am rămas iarăş singură!

Dar nu, nu sunt singură, sunt cu amintirile; căci visul 'mi-a răscolit toate gândurile din trecut!

Un lucru mă întristează mult: pentruce am fost eu îmbrăcată în negru şi pentruce tu n'ai voit să mă 'mbrăţişezi?

www.dacibuc.ro

Am plâns mult şi-am blestemat de-o mie de ori noaptea în care m'am născut !

Acea noapte trebue să fi fost luminată numai de o singură stea, şi acea stea a fost a nenorocirei !

Un accident trist pentru mine: Eliza 'mi-a spart flautul, singurul tovarăş prin care 'ţi trimeteam veselia sau tristeţea mea, (căci prin cântec trimeţi orce la fiinţa iubită).

Te îmbrăţişez cald,
amica ta,

Alexandrina.

P. S. — Acum am dres flautul cu ceară şi cântă tot ca mai 'nainte.

Al.

www.digibuc.ro

93 Feb. 11.

Iubita mea,

. . . . . .

Pe tine te-am întrebat ce mai faci, dar de mine n'am spus nimic. Ce să-ţi spun? Ceea-ce simt? Or ceea-ce fac? Să 'ţi spun despre amândouă: Eu stau toată ziua în balcon şi :

Ascult vântul care bate
Indoind crăngile toate ;
Şi 'mi-aduce de departe
Miros dulce de la flori,
Cântec de privighetori...

Şi pe lângă asta ce 'mi mai aduce? O jale dulce, dulce, şi un dor, un dor neînţeles... parcă aş vrea să mă duc să urc pe munţii, pe care 'i văd când ies în grădină, şi să mă pierd pe-acolo.

Nu ştiu de ce Primăvara asta mi se pare atât de... nu ştiu cum.

Ce să-ţi mai scriu? Am sfârşit. O, ba nu! Mai e ceva: am învăţat o doină din flaut atât de frumoasă şi tristă în cât auzind-o, ţi-amintesti de ciobanul [1]), care 'şi pierduse oile prin crâng, şi el de focul lor, văzând că nu le mai poate găsi, a cântat o doină din caval atât de tristă, în cât ele fermecate auzindu'l au rămas pierdute 'n

1) O poveste populară *Nota. Alex. Mih.*

www.digibuc.ro

ascultare ne mai putând merge 'nainte. Iar tristul cioban s'a înveselit atât de mult găsindu-le, în cât a 'nceput să cânte o horă de începuseră oile să joace.

Vezi că 'ți spusei și o poveste! Căci acum știu multe, de oare-ce le strâng, adică un lucru pe care tu nu-l știi: strâng cântece și povești din gura poporului spre a le publica mai târziu.

Multă sănătate și un milion de sărutări prietenești.

«Bibișor».

www.digibuc.ro

1893, Gura Săraţii.

Scumpă Prietenă,

Când am primit scrisoarea ta, mă plimbam singură prin curte citind, sau mai bine zis cugetând, căci ochii 'mi erau pe carte, iar gândurile'mi rătăceau prin altă lume mult mai frumoasă ca aceasta.

Şi prin visarea mea frumoasă şi dulce, mi se deslușea încet, ca o lebădă care plutește pe un lac albăstrit de lună, umbra ta iubită, care 'mi răscoli toate amintirile, amintirile primei noastre cunoştinţi.

Pierdută cu totul în dulcea mea visare, de abia auzii niște pași pe drum şi cine-va m-a chemat de mi-a dat scrisoarea ta.

O, scumpă prietenă, nu 'mi-am putut ascunde bucuria ce-am simţit când am văzut că este de la tine.

Veşnic aceiaş îndoială ai despre adevărata mea prietenie ?

Iartă-mă dacă te supăr în scrisorile mele cu ceva: dar tu cred că mă cunoşti prea bine şi ştii cum sânt.

Ce mai faci tu, dulce Jiu? Ce-ai mai citit, şi cu ce 'ţi omori afurisitul de timp ?

De când nu te-am văzut! Mi-e dor, mi-e dor

www.digibuc.ro

foarte mult de tine! Ascunsă aici în umbră, 'mi-e frică să nu mă uite prea curând prietenele mele.

Tu ştii că pe aici drumurile sunt înconjurate cu salcâmi: nu 'ţi poţi închipui cât e de trist să vezi când tremură uşor vântul, cum se scutură salcâmii de flori: parcă plâng !...

. . . . . .

Te sărut ca o adevărată prietenă,

Bibişor.

www.digibuc.ro

3 Ianuarie, 189.

Drăguță Jiu,

O, nu, nu pot crede că această scrisoare să fie de la iubita mea Marie. Cum, ea încă e atât de bună față de o ingrată! Dar, nu! nu pot să mă numesc astfel, căci într'adevăr mărturisesc sincer că n'am fost niciodată.

Sufletul meu nu poate uita clipele fericite de demult! Zic *de demult,* căci mi se pare o vreme îndelungată de atunci, când inima mi-era mai tânără și sufletul mai vesel.

Mi-aduc aminte de acele nopți frumoase ce le-am petrecut aici împreună.

Eram vesele, vesele, căci eram multe.

Mi-aduc aminte! Dar, nu! nu vreau să'mi aduc aminte, căci durerea mea închisă, ar isbucni și atunci n'ar mai trebui cerneală condeiului meu.

Doamne! dar unde am ajuns? Ce voiam eu a'ți spune și ce'ți-am spus! Nu doresc ca gândurile mele triste să 'ntunece puțin ochii tăi frumoși...

Nimic mi s'a părut întâlnirea mea cu tine. N'am avut timp nici să te privesc. Ochii tăi erau veșnic îndreptați asupra mea și tu știi bine că ochii mei rar se oglindesc într'ai tăi.

www.digibuc.ro

Vai! ce de vreme trece până să ne vedem, şi cu toate astea, dacă pot zice astfel, între noi prietenia a rămas aceiaş.

Cunoşti o nuvelă intitulată «Regina» de Lamartine? Atât de bine se potriveşte cu noi!

Moartea Clotildei, singura prietenă a reginei, mi-a făcut o adâncă şi tristă impresie...

Am o presimţire de cât-va timp, dragă Jiule: mi se pare, sau... nu ştiu cum să'ţi spun, că nu ne vom mai vedea niciodată!...

Adio!

Alexandrina.

— FINE —

www.digibuc.ro

PĂREREA PRESEI

www.digibuc.ro

Reproducem acì câteva fragmente mai importante din articolele ce s'au scris prin reviste şi ziare, cu ocazia apariţiei volumului FLORI DE ZĂPADĂ, prima ediţie.

Din *Vieaţa,* revistă literară sub direcţia lui Al. Vlahuţă, anul II, Nr. 24, din 1895 :

UN TALENT NECUNOSCUT

Aceste trei poezii, împreună cu alte câteva cari ne-au fost încredinţate şi pe cari le vom publica în «Vieaţa» sunt făcute de-o copilă de la ţară, Alexandrina Mihăescu, care n'a învăţat de cât patru clase primare în satul ei (Gura Sărăţii din judeţul Buzău). A murit acum trei luni, în vârstă de 19 ani. Nemângâiată de pierderea celor două surioare, al căror glas o chema me-

www.digibuc.ro

reu «printre îngeri», ea îşi scria durerea, în versuri de *o uimitoare frumuseţe,* pe scoarţele caetelor şi cărţilor din şcoală, pe bucăţele de hârtie, din care cea mai mare parte s'au pierdut. Niciodată nu s-a gândit s'arate cuiva ce scrie. Şi nimeni n'a ştiut, poate nici ea, cât preţ aveau «hârtioarele» ei.

Cu câtă părere de rău spune azi tatăl ei [1]) — un om «de lumea veche» c'a ars o mulţime «de cântece scrise de copilă», pentru că nu vroia s'o vadă ocupându-se cu asemenea «nimicuri».

Ce păcat !

Din *Jurnalul* (Iaşi) dela 20 Octomb. 1895 :

O SCÂNTEIE GENIALĂ

Câteva reviste din Bucureşti abia acum au adus la cunoştinţa publicului moartea unei copile de 19 ani — Alexandrina Mihăescu născută la Gura Sărăţii, judeţul Buzău la 1876. A murit în Iunie acest an. Din cele câteva poezii ce am văzut reproduse în reviste, Alexandrina apare ca *o minte precoce fenomenal de dezvoltată şi ca un talent superior.* Sunt bucăţi de un lirism fermecător exprimate într'o formă desăvârşită care

1) Incetat din viaţă în 1905.

www.digibuc.ro

ar presupune nu o copilă de 17 ani, născută la ţară şi rămasă aproape incultă, ci un talent cultivat şi cetit, o technică studiată. Fenomenul dovedeşte că la ţară, acolo unde s'a născut geniala poezie populară, înfloresc şi astăzi talente atât de bine înzestrate, scântei geniale, aprinse în trupuri ofilite de boală şi *sărăcie*[1]).

Au trebuit grozave şi grele nenorociri ca fetiţa Alexandrina de la 12 sau 13 ani să se manifeste exprimându-şi durerea într'o formă fermecătoare.

Din *Epoca* dela 20 Februarie 1898 :

ALEXANDRINA MIHĂESCU

Acum câţi-va ani am văzut întâia oară, în «Vieaţa», câte-va poezii drăgălaşe, pline de cea mai duioasă simţire, în care se desvăluia, sub o formă literară aproape primitivă, acea sensibilitate subtilă, caracteristică sufletului feminin. Erau iscălite: Alexandrina Mihăescu, un nume pe care nu'l mai întâlnisem niciodată....

Erau nişte bucăţi cari te izbeau prin delica-

1) Autorul acestei notiţe vorbeşte aci în nocunoştinţă de cauză: Alexandrina Mihăescu, născută din părinţi cu avere, a murit fără să cunoască, din viaţa ei proprie, ce este *sărăcia*. *Edit.*

www.digibuc.ro

teţa sugestivă a sentimentului lor. Forma cam neîngrijită, uneori populară, comparaţiile câmpeneşti neforţate, naive şi uşoare, tristeţea lor dornică, trădau un suflet trăit sub cerul larg şi frumos al câmpiilor noastre; dovedeau o inimă încă neatinsă de rafinăriile oraşelor mari.

. . . . . .

Dar în cele trei-zeci de bucăţi în versuri, — din cari o bună parte sunt fragmente — e o inimă întreagă, o inimă castă şi gingaşă, plină de toată durerea, pe care o soartă nemiloasă a covârşit-o.

. . . . . .

Fără studii filosofice, fără cunoştinţi profunde, intuiţia sufletului său ghicise fatalitatea existenţei omeneşti.

. . . . . .

Toate 'n lume au o lege
Rău de cel ce-o înţelege :
Vântul mi-a stins florile
Şi moartea surorile.

Zice tânăra fată, într'una din poeziile sale.

Alexandrina Mihăescu a avut numai patru clase primare, şi a trăit numai la ţară — unde 'şi-a dat şi sfârşitul; iată două lucruri cari au contribuit, mai mult ca orce alt, să-i păstreze poezia sufletului. Căci e incontestabil că de cele mai multe ori cultura nimiceşte poezia naturală a sufletului omenesc. Rafinăriile acestei culturi

www.digibuc.ro

rod şi distrug, sau cel puţin reduc la banal manifestările poetice, şi pentru ca cineva să li se impue trebue să aibă un suflet înzestrat cu multă energie, cu multă putere de rezistenţă, să fie, în sfârşit, o foarte puternică originalitate.

Şi, cine ştie dacă Alexandrina Mihăescu venind să trăiască în oraş, ar mai fi putut să-şi păstreze acea poezie naturală a sufletului. In loc de poezia populară şi cântecele privighetorilor, dacă ar fi căutat să se pătrundă de ştiinţa Apusului, cine ştie dacă nu uita de poezie şi nu începea să se gândească la «milioanele de femei cari îndură jugul bărbatului în această păcătoasă întocmire burgheză!»

Cine ştie de nu se înscriea şi dânsa în rândul luptătoarelor pentru «emancipare» şi în loc de a visa un iubit căruia să-i spună :

Sub teiul sfânt ne-om aşeza
Pe iarba rourată,
Pe-o desmerdare noi ne-om da
Viaţa noastră toată,

Poate ar fi visat la «sfânta libertate», la «lumi viitoare» şi, în locul acestor bucăţi pline de suflet, ne-ar fi dat şi dânsa vre'o duzină de volume din cari — cum se întâmplă cu nouă-zeci la sută din producţiile «femeei române» — nu s'ar fi putut face cum se cade nici măcar un tipar de fustă.

Al. Antemireanu

www.digibuc.ro

Din *Opinia* (Iaşi) dela 27 Februarie 1898 :

FLORI DE ZĂPADĂ

. . . . . .

Volumul acesta va rămânea o frumoasă colecţie de lirism şi descripţii, va rămânea mai ales una din cele mai simpatice opere femenine scrisă în aurora unui geniu poetic pe care moartea timpurie l-a oprit să rodească.

Este în suggestivul volum al «florilor de Zăpadă» o notă de bogăţie şi de superioritate care aminteşte mistica precocitate a Iuliei Hajdău. Şi ce păcat că asemenea mari talente femenine pier la optspre-zece ani!

Din *Adevărul* dela 18 Martie 1898 :

«FLORI DE ZĂPADĂ» de *Alexandrina Mihăescu.*

Poetele noastre cari au promis mai mult, au avut un sfârşit prea de timpuriu. Aşa, Veronica Micle, al cărei talent promitea din cale afară de mult şi tot aşa Alexandrina Mihăescu, care, la o vârstă când alte fete se joacă încă cu păpuşile, ne-a dat lucrări literare, cari merită toate laudele şi cari îndreptăţeau la cele mai mari speranţe.

Având o înclinare firească pentru literatură,

www.digibuc.ro

era fatal ca Alexandrina să citească mult şi să scrie. Dar scrisul ei, îl ascunde, şi fratele ei, şi el un tânăr literat, a trebuit să-i ia într'ascuns prima poezie pe care a publicat-o el şi care, pe lângă că dă deja măsura talentului tinerei poete, mai dă dovadă şi de influenţa cea mare pe care a avut-o asupra Alexandrinei Mihăescu poezia noastră populară :

«Bate vântul şi-mi tot bate, etc.

Dar Alexandrina Mihăescu, ca toţi poeţii binecuvântaţi, scria pentru ca să-şi satisfacă o necesitate absolută proprie, — şi deci nu ţinea să i se tipărească toate gândurile câte le înşira pe hârtie. De aceea, după ce i s'a publicat prima bucată, le-a ascuns pe cele următoare cu multă îngrijire «socotind publicarea lor ca o glumă-batjocură».

Multă simţire şi mult talent poetic, reese din toate lucrările rămase pe urma tinerei fete.

Poezia întitulată *Sub farmec de lună,* datată din 1892, adică într'o vreme când poeta nu avea mai mult de cât 16 ani, merită să fie publicată aci, de oare-ce, ni se pare complectă ca formă şi distinsă ca fond şi ca simţire :

«O, lasă braţul sub al meu, etc.

Proza Alexandrinei Mihăescu este la înălţimea poeziei sale. Din toată inima recomandăm cititorilor volumul *Flori de Zăpadă,* cari nu vor regreta timpul ce vor petrece cu cetirea lui.

---

www.digibuc.ro

Din *Adevărul* dela 27 Aprilie 1898 :

O CONFERINȚĂ LA C.-LUNG

Duminică, 19 cor., a avut loc la C.-Lung conferința d-lui *D. Nanu,* tânărul poet atât de apreciat în toate cercurile literare. D-sa a făcut o dare de seamă critică asupra volumului de poezii *Flori de Zăpadă,* de regretata poetă Alexandrina Mihăescu.

Mai 'nainte de a intra în subiectul propriu al conferinței, d. Nanu ne-a expus, în câte-va trăsuri, ideile și teoriile sale asupra naturei operelor de artă și asupra artiștilor, față cu ceea-ce se numește mediu înconjurător.

. . . . . .

In acest mod, trecând la subiectul conferinței însuși, d. Nanu face mai întâi biografia poetei, apoi caracterizează câte-va din poeziile sale, arătând cum frumusețea și meritul artistic al lor rezidă mai ales în delicatețea sentimentelor poetei și în simplitatea exprimării lor.

www.digibuc.ro

Din *Tribuna (Sibiiu)* dela 5/17 April 1898:

«FLORI DE ZĂPADĂ»

de

Alexandrina Mihăescu

Rar se poate găsi un volum de scrieri, care să poarte un titlu aşa de potrivit şi caracteristic ca acest modest volum de poezie şi proză, care a apărut de curând, la Râmnicu-Vâlcea, purtând titlu *Flori de Zăpadă.*

Un volum modest, zic eu, pentru-că a apărut ca operă postumă, fără reclamă şi fără svon, într'un mic orăşel de provinţă, ca şi o mică viorea ce răsare primăvara pe un resor abătut, ascunsă sub o foaie verde. Se extinde pe o sută şi câteva pagine; conţine vre-o 30 poezii, câteva schiţe şi nuvele, câteva scrisori şi impresii. Toate modeste, nepretenţioase, de o uşurătate aproape puerilă, de o naivitate drăguţă, dar frumuşele de tot şi parfumate ca şi modestele viorele.

. . . . . .

Cine e *Alexandrina Mihăescu?* A *fost,* nu mai *e.* A fost o fată de talent, care s'a stins în floarea vieţii. Şi tot ce a rămas din manifestarea talentului ei sunt aceste «*Flori de Zăpadă*».

. . . . . .

www.digibuc.ro

Suflet gingaș, curat, impresionabil, într'un trup fragil, cu doi ochi mari și o frunte lată, ea a fost adânc sguduită de durerea pierderei a două surori, și reflexiunile acestei dureri se văd necontenit în poeziile sale, alternate numai de presimțul propriei sale morți și de iubirea ce o avea pentru natură, pentru tot ceea-ce constitue poezia vieței.

Poeziile ei sunt adevărate flori — de zăpadă. Gingașe, curate, ușoare, sburătoare și strălucitoare, dar fragede ca întreaga ființa ei. Pentru a arăta modele ar trebui să le citez toate, dar, de și sunt ispitit la aceasta, trebue totuși să mă resignez, îndrumând la volum.

Dr. E. Dăianu.

Din *Adevărul* dela 11 Martie 1899 :

SENSITIVII...

Zilele trecute răsfoind un teanc de ziare vechi, am dat din întâmplare în unul din ele peste o bucată care mi-a atras atențiunea. Era un articol duios care vorbea despre viața mai mult decât duioasă a regretatei *Alexandrina Mihăescu*. Am cetit grăbit articolul, apoi l'am cetit

www.digibuc.ro

de două, de trei, de mai nu știu câte ori și sufletul mi s'a umplut de o melancolie dureroasă.

O copilă care n'are drept știință de cât patru clase primare, care trăește numai la țară unde și moare abia la 19 ani, o inimă castă și gingașă, un suflet trist și visător și mai presus de toate o ființă exterm de sensibilă, o ființă care simte și vede cele mai fine nuanțe ale naturei și le descrie în versuri simple dar admirabile, în formă nemeșteșugită dar sentimentală; nu e dureros să știi că uitarea 'și-a întins ironicu-i văl și peste ea, și nu-ți simți sufletul cuprins de o nemărginită tristeță la gândul ce ar fi putut deveni *odată* acest înger de copilă?

. . . . . .

Fără cunoștinți întinse, ea s'a condus sau mai bine zis a fost condusă numai de natură. — Așa sânt scrierile ei. — Are poezii în care o strofă sau două formează un tablou desăvârșit. Așa spre exemplu în poezia *Noapte bună* al cărei final e atât de trist!

* * *

Și vorbind de Alexandrina Mihăescu, mintea mea zboară la un alt poet. E gingașul, duiosul și mult nefericitul *Traian Demetrescu*. Aș putea să stabilesc o comparație întinsă între acești scriitori. Mai întâi amândoi sânt simțitori — Alexandrina mai ideală. — Traian e mai mult real. Și unul și altul văd în cele mai neînsem-

www.digibuc.ro

nate lucruri ale naturii, dureri şi dese ori asemănări cu ei. La amândoi le place viaţa şi li-e groază de mormânt. Acelaş dor — soarele, aceeaş moarte..... — Una la 19 cel'alt la 29 ani. O mare deosebire de cultură şi de trai. Alexandrina era castă în toate. Traian trecuse prin toate fasele mizeriei lumeşti, aşa se explică dispreţul mai mult milos pentru toate ce rees din scrierile lui, totuşi el spune despre lume :

«S'o ştii în veci erta».

Alexandrina a scris puţin, de la dânsa a rămas volumul: *Flori de Zăpadă.* Traian a scris mult şi de toate. Şi sânt atâtea deosebiri! Le rămâne însă pentru totdauna nota comună: melancolia gingaşă în cugetare şi numele: *Sensitivi.*

In ultimul timp, din iniţiativa unor oameni de bine s'a adunat o sumă însemnată de bani pentru ridicarea unui modest monument regretatului Traian.

Gândi-se-va cine-va şi la Alexandrina Mihăescu? Cine ştie?

Dem. Demetrescu-Piatra.

www.digibuc.ro

FLORI DE ZĂPADĂ de *Alexandrina Mihăescu* (ediția II, București, Socec, 1907).

Este o culegere de încercări lirice și novelistice, postume, ale unei tinere, care a murit, înainte de a ști că e scriitoare. Poeziile, în care adesea circulă o durere prea reală, — fiorul morții ce o pîndește — și deci nu în totdeauna, sînt remarcabile prin forma lor simplă, în care se regăsește, acì tonalitatea populară, acì gingășia proprie unora din versurile lui *Eminescu* și *Traian Demetrescu*. Una din cele mai originale de sigur e urmatoarea, în care gîndul surorilor sale, ce muriseră de aceeași boală, de care însăși era atinsă, o urmărește cu poezia lui dureroasă și totuși gingașă :

In zori de zi,
Pier albele stele,
Trezind în gînd
Durerile mele.

www.digibuc.ro

Departe 'n crîng,
Glasul pastorului
S'aude trist :
E glasul dorului.

De dor jelesc
Privighetorile :
Adormitor,
Miroase florile.

Incet, încet
In şoapta zorilor,
Ma chiama blînd
Glasul surorilor.

Incercările în proză ale acestei tinere sînt însă şi mai interesante: nici în compoziţia, nici în stilul lor nu se simte că ar fi imitînd pe cineva. Stilul simplu şi îndrăsneţ e plin de energie şi contur, scenele şi situaţiile care unor răsfoitori au părut romantice, sînt pline de un viguros realism, rar la o femee, iar stările sufleteşti pline de adevăr. Iată cît de just descrie jocul mărunt al flăcăilor :

Lăutarii zic cîntecul, iar ei (flacăii) luîndu-se de mînă încep a bate strașnic din picioare, *o bătae asemenea a unui ceasornic mic.*

Şi iată ce bine vede şi ce sobru descrie pe un flăcău :

In partea cealaltă a horei, o stîrpitură de flăcău, pi-

www.digibuc.ro

pernicit, *mic cît un năpîrstoc şi sbircit la faţă ca un măr veşted,* dar mare de zile, se certa cu o fată....

Iar cînd vine alt flăcău, ca să-l ia de scurt: cît de just şi concis nu-i notează starea sufletească:

El se umflă în pene şi *se simte nalt cît o uşă....*

Iar cînd vine alt flăcău, ca să-l ia de scurt.

Gheorghe, mort de frică, ridică un ochi spre el, *ca găina cînd vede uliul....*

E de remarcat că această vigoare îndrăsneaţă în stil se potriveşte în genere cu fondul povestirilor sale, în care e vorba de sentimente violente, cu deosebire de *răzbunare.* Ura ce descoperim în povestirea Lixandrei lui moş Dumitru din «Din dragoste» e rară în literatura noastră. Sînt accente sălbatice care te înfioară, dar care arată cu atît mai mult originalitatea celei ce s'a dus. Farmecul original al stilului acestei scriitoare, independent de concepţie, (căci bucata nu e nici originală, şi nici măcar refăcută) îl găsim în toată curăţia lui în «Fecioara Maria», care n'ar trebui să lipsească din cărţile de citire ale elevilor noştri.

MIHAIL DRAGOMIRESCU

(*Convorbiri Critice,* Anul III).

www.digibuc.ro

DIN VOLUMUL

OAMENI CARI AU FOST

de N. IORGA

PAGINILE ALEXANDRINEI MIHAESCU

Într'o casă de proprietari de la munte în părţile Buzăului — munţi dezgoliţi, joşi, urîţi, dintre cari se desfac rîuri prin locuri care se zic pentru aceasta *guri,* — la Gura Sărăţii, creştea, acum vre-o zece cincisprezece ani, o fată şubredă, care, prin exemplul groaznic al surorilor ce se coborîau pe rând la mormânt, era deprinsă a se gândi la nimicnicia vieţii, la zădărnicia aşteptărilor, la spaima neagră din groapă. Îşi vedea moartea apropiindu-se, nu ca mângâietoarea unei vieţi obosite, stoarse de iluzii, slăbite de lupte, nu ca războinica ce vine să înfrunte puterea, ci ca hoaţa fără milă ce se răpède asu-

www.digibuc.ro

pra tinereții întâiu, ce se înviersunează a rupe din rădăcină pomul pe care au înnălbit abia florile lui April. Dar, cu tot strașnicul gând ce-i locuia supt fruntea deschisă între vițele părului nesupus, ochii mari, strașnic de mari, se deschideau lacomi, culegând în pripă câte priveliști putea să înfățișeze acel colț de pământ, auzul fin prindea toate vorbele ce zburau în toiul lucrului sau în zgomotoasa bucurie, une ori brutală, a horelor; sufletul nesățios de viață, în a cării trăinicie nu-i era îngăduit a crede, prindea în sine cât putea din traiul acelora cari mai aveau zile înnaintea lor. Și slaba mână albă a copilei însemna grăbit pe bucăți de hârtie, cu scrisoarea fină pe care i-o dădea mai mult gustul ei firesc decât învățătura a patru clase primare de sat, versuri, schițe, nuvele. Un frate — d. N. Mihăescu — a destăinuit, descoperindu-le din întâmplare, — câteva din poesiile fetiței; alte au ieșit într'un volumaș care a stârnit uimire și durere, după moartea ei, la 21 Iunie 1895. Acum ele se înfățișează toate în a doua ediție a *Florilor de zăpadă,* pe care o dă librăria Socec.

*

De moarte se tânguesc toate versurile; viața o cântă toate povestirile și descrierile. Un dualism care se lămurește ușor: de o parte setea de a trăi, de altă parte jalea, mărturisită de suflet în singurătate, de *a nu putea trăi mai mult.*

www.digibuc.ro

In poesii, scrise une ori într'o prosă trăgănată, alte ori în metrele obişnuite, adesea în acela al poesiei poporale, pe care a auzit-o dese ori copila de la ţară şi pe care a şi cules-o, jalea morţii se cântă în multe feluri, dar în acelaşi ton simplu, adânc omenesc, fără nici-un meşteşug şi pregătire. fără nicio «artă» învăţată.

Vântule rău şi turbat,
Multe flori ai scuturat!
Moarte, moarte rea, pustie,
Mulţi ochi plini de veselie
Îi adormi pentru vecie
Supt o galbenă făclie.

Simţi, neapărat, că mintea din care a pornit această tânguire, e una care a primit hrana cărţilor, a conversaţiilor «culte», dar chemarea către vântul ce scutură frunzele, *generalitatea* durerii, duioşia ferită, vădesc pe cineva care a băut larg la izvorul poesiei poporului.

Vântul mi-a stins florile
Şi moartea surorile,

— aşa se mântuie această tânguire. Mai desăvârşită în această gamă e una din puţinele bucăţi scrise ca pentru viaţă, acel «Bate vântul», în care este totuşi stăpânitoare nota de tristeţă, fără obişnuita perspectivă a sicriului pus pe masă şi a cimitirului unde dorm surorile :

www.digibuc.ro

O veni vremea vre-odată,
De-o'nfrunzi pădurea toată,
Când prin frunzele de nuc,
Mi-o cânta uşor un cuc....

Mirezme eminesciene dulci şi îmbătătoare, se desfac din cutare cântec de iubire :

O lasă-ţi braţul supt al mieu,
Să mergem împreună ;

sau din acel «Noapte bună», care nu e o urare de linişte şi pace senină, ci încă o formă de amintire a morţii :

În sicriu e întunerec, —
Noapte bună !

Flori,. îngeri, vedenii, raze, — în povestiri scurte, foarte curate şi albe cuprinzând însă în ele acelaş negru grăunte al desnădejdii, nu vin de nicăiri, sau, mai bine, ele vin din Cartea de cetire, dar trecând prin sufletul adânc al unui copil cum nu se află alţii.

Căci în colţul ei de lume închisă, această neobişnuită fetiţă bolnavă se înnălţase, tot chinuindu-şi sufletul prin îndelunga oprire dureroasă asupra luí, până la vederi filosofice personale, până la gânduri asupra rostului lumii, a căreí cheie de suferinţă o avea :

www.digibuc.ro

Cum de-oiu muri acuma,
Aceste mii de stele
Vor lumina țărâna
De-asupra groapei mele
Și alți simți-vor vraja
Atâtor nopți frumoase,
Când eu voiu fi pierdută
Prin bolți întunecoase.

Sau în aceste patru scurte versuri, bogate în înțeles :

Flori albastre înflorite,
Cât de trist ați fost ursite :
Ieri înveseliați un munte,
Azi împodobiți o frunte !

Proza volumașului cuprinde schițe din viața de sate, în coloare romantică de obiceiu — iubiri între ciobani și domnișoare bogate de la oraș, — dar câte una zugrăvită tare, aspru, cu trăsături de realism energic și conștient. Se găsesc pretutindeni comparații nouă și fine — copiii «mărunței ca ulcelele», luna ce se ivește «curioasă ca o fată la geam», sălciile care «sărută cu vârfurile lor apa străvezie», stelele ce se sting dimineața «ca niște fluturi argintii ce în ajunul morții mai bat încă din aripi», — cuvinte ce întrupează o psihologie întreagă; — «a, de când n'am mai băut apă din satul mieu», zice flăcăul întors de departe. O adevărată capodoperă de seriozitate mistică e povestea Mai-

www.digibuc.ro

cei Domnului ce merge să caute pe Isus coborît de pe cruce: n'am văzut o mai desăvârşită înveşmântare în frumoase cuvinte poetice a legendelor religioase pe care le ştie poporul. Sunt apoi idei poetice schiţate în prosă ritmată, sunt scrisori care-ţi strâng inima de mila acestui suflet superior care se stinge într'un rece mediu banal, din care nu se află nimeni să-l smulgă — căci în alte împrejurări nenorocita fată ar fi trăit, spre folosul literaturii noastre, — sunt pagini de jurnal intim, cu scene de moarte, pagini care nu sunt de loc mai prejos de acelea care au făcut pe Maria Başchirţev, autoarea cunoscutului ziar al vieţii sale, întrerupte în tinereţă, o scriitoare vestită în toată lumea.

Nu e numai o curiozitate psihologică şi literară această cărticică, ci o parte integrantă a literaturii româneşti mai nouă.

1-iu April 1907.

www.digibuc.ro

CUPRINSUL

FLORI DE ZĂPADĂ

Pag.

I. Notiţa biografică I

Poezii

1. M'ai întrebat 3
2. Vântule 4
3. Flori 5
4. Vântul 6
5. Pe album 7
6. Trei surori 8
7. De ziua mea 9
8. Sub farmec de lună 10
9. Vitrigă 11
10. Cerule 12
11. Floare de cireş 13
12. Colindătorii 15
13. Trandafirul 16
14. Moartă 17
15. Nu te mai uita 19
16. Noapte bună . . . . . 20.

www.digibuc.ro

Pag.

17. Mariei 21
18. In zori 22
19. Da, în lumea 23
20. Ce-ai fost atunci 24
21. Nani-Nani 25
22. Soldatul 26
23. Stingere 28
24. Manunchiul de flori 30
25. In liniște 31
26. Mireasa 32
27. In noaptea 33
28. Veniți 34
29. Sărmana sulfină 35
30. Flori albastre 37
31. Cade frunza 38
32. Cântă cucul 39
33. Va las 41

Proză

1. La horă 45
2. Din dragoste 51
3. Fecioara Maria 65
4. Anton 73
5. Micul viorist 89
6. Somn ușor 93
7. Manuhchiul 99

Poeme în proză

1. Atâta de frumos 107
2. Mi-ai spus că plângi 108
3. Steaua 109

www.digibuc.ro

Gândiri

Pag.

1—12 110

Impresii

1 Mariei 115

Etc. 117

Scrisori

1. Către fratele său 127

2. Catre D-ra Maria T. 135

Părerea Presii

151

www.digibuc.ro

9099. — „TIP. ROMANE UNITE“ SOC. ANONIMA
Centrala: Str. Câmpineanu, 9.

www.digibuc.ro